

Tiedonhankinta osana keskustelufoorumin käyttöä.
Voimahalifoorumin käyttötutkimus

Aino-Marja Korkeila

Tampereen yliopisto
Informaatiotutkimuksen laitos
Pro gradu –tutkielma
Huhtikuu 2008

TAMPEREEN YLIOPISTO

Informaatiotutkimuksen laitos

KORKEILA, AINO-MARJA: Tiedonhankinta osana keskustelufoorumien käyttöä.

Voimahalifoorumien käyttötutkimus.

Pro gradu –tutkielma, 65 s., 3 liites.

Informaatiotutkimus

Huhtikuu 2008

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia keskustelufoorumien käyttöä ja keskustelufoorumilla tapahtuvaa tiedonhankintaa. Tutkimus toteutettiin syksyllä 2007 Voimahali-nimisen keskustelufoorumien käyttäjille kohdistettuna kyselytutkimuksena, johon vastasi 203 foorumien käyttäjää.

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään millä tavoin Voimahalifoorumien käyttäjät käyttävät foorumia eli kuinka usein he käyvät foorumilla, seuraavatko he tiettyjä viestiketjuja, kuinka usein he kirjoittavat foorumille ja jos he eivät kirjoita, mitä syitä kirjoittamattomuudelle on. Toinen tutkimuksen tavoitteista oli tarkastella kuinka arkielämän tiedonhankinta ilmenee Voimahalifoorumien käytössä eli hankitaanko tietoa kysymällä vai ainoastaan lukemalla foorumia, minkälaisia kokemuksia foorumien käyttäjillä on sattumalta löytyneestä tiedosta ja johtiko Voimahalifoorumilta löydetty tieto lisätiedonhankintaan muista lähteistä. Tutkimuksen teoreettisena taustana esiteltiin keskusteluryhmätutkimusta ja arkielämän tiedonhankinnan tutkimusta.

Tutkimuksen tulosten perusteella Voimahalifoorumia käytetään usein, mutta kirjoittamisen aktiivisuus vaihteli. Viestiketjujen säännöllinen seuraaminen oli hyvin yleistä. Viestiketjujen seuraamisen merkitys tiedonhankinnan kannalta on se, että siihen voi liittyä säännöllistä orientoivan tiedon hankintaa.

Useimmat vastaajat käyttivät foorumia tiedonhankintaan. Voimahalifoorumilla tapahtuva tiedonhankinta liittyi erityisesti vapaa-aikaan, harrastuksiin, elämäntilanteeseen ja muihin arkielämän asioihin. Tietoa hankittiin sekä kysymällä että lukemalla. Eri tiedonhankintatapojen suosioon vaikutti foorumien käytön ja sinne kirjoittamisen aktiivisuus. Tiedon löytäminen sattumalta oli hyvin yleistä ja sai usein hankkimaan lisätietoa aiheesta.

Tutkimuksessa selvisi monia asioita, jotka tekevät Voimahalifoorumista tiedonhankinnan kannalta otollisen foorumin. Voimahalifoorumia käytetään suuressa määrin myös viihteen vuoksi, mutta myös viihdekäytön ja ajankuluksi selailun yhteydessä tietoon sattumalta törmäämisen todennäköisyys on suuri Voimahalien kaltaisella monipuolisella keskustelufoorumilla.

Avainsanat: keskustelufoorumit, keskusteluryhmät, arkielämän tiedonhankinta

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	4
2. AIKAISEMPI TUTKIMUS	5
2.1. KESKUSTELURYHMÄTUTKIMUS	5
2.1.1. Internetin keskusteluryhmät.....	5
2.1.2. Kommunikaatio keskusteluryhmissä	7
2.1.3. Keskusteluryhmätutkimuksen historiaa	10
2.2. TIEDONHANKINTATUTKIMUS.....	12
2.2.1. Arkielämän tiedonhankinnan teoriaa	12
2.2.2. Keskusteluryhmien tiedonhankinnan tutkimus.....	17
3. TUTKIMUSKYSYMYKSET, -MENETELMÄT JA AINEISTO	22
4. TULOKSET	25
4.1. VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT	25
4.1.1. Ikä.....	25
4.1.2. Sukupuoli.....	26
4.1.3. Asuinpaikka	26
4.2. KUINKA USEIN VOIMAHALIFOORUMIA KÄYTETÄÄN?.....	28
4.3. VOIMAHALIFOORUMIN KÄYTTÄJIEN KIINNOSTUKSEN KOHTEET	31
4.4. VOIMAHALIFOORUMIN KÄYTÖN SYYT	40
4.5. TIEDONHANKINTA FOORUMILLA	46
5. YHTEENVETOA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	59
5.1. VOIMAHALIFOORUMIN KÄYTTÖ.....	59
5.2. TIEDONHANKINTA VOIMAHALIFOORUMILLA	61
5.3. LOPUKSI	63
LÄHTEET.....	64
LIITE 1: KYSELYLOMAKE.....	66

1. JOHDANTO

Keskusteluryhmät kuuluvat Internetin käytetyimpiin palveluihin. Nykyään yhä useampi Internetin käyttäjä osallistuu erilaisiin keskusteluryhmiin, kuten chatteihin ja foorumeille. Nämä alun perin pienelle käyttäjäjoukolle luodut keskustelupalvelut ovat kasvattaneet kohderyhmäänsä siten, että lähes jokaiselle löytyy jokin ryhmä, jossa keskustellaan itseä kiinnostavasta aiheesta.

Keskusteluryhmien keskustelunaiheet vaihtelevat viihteellisistä aiheista vakavampiin mielipidekeskusteluihin. Internetistä löytyy tuhansia keskusteluryhmiä, joissa voi esimerkiksi keskustella ajankohtaisista aiheista pop-kulttuurista politiikkaan, jutella harrastuksista, kuten kirjallisuudesta tai lemmikkieläimistä, etsiä ystäviä tai saada tukea elämän ongelmiin esimerkiksi sairauksiin tai lastenhoitoon liittyen. Keskusteluryhmä voi siis tarjota ajanvietettä, uusia ihmiskontakteja, tukea, neuvoja ja tietoa eri asioista.

Keskusteluryhmät ovat mielenkiintoinen ja monipuolinen tutkimuskohde. Keskusteluryhmiä ei ole vielä tutkittu kovin paljon, mutta jonkin verran kirjallisuutta on kuitenkin olemassa. Keskusteluryhmiä on tutkittu keskusteluryhmissä tapahtuvan kommunikaation lisäksi myös tiedonhankinnan näkökulmasta. Tähän mennessä keskusteluryhmien tiedonhankinnan tutkimus on ollut enimmäkseen sitä, että etsitään keskusteluryhmästä viestejä, jotka sisältävät kysymyksen ja luokitellaan kysymyksiä erilaisiin kysymystyyppeihin.

Reijo Savolaisen (1996, 50) mukaan keskusteluryhmissä vallitsee usein eräänlainen 20-80 sääntö, eli 20 prosenttia keskusteluryhmän käyttäjistä kirjoittaa 80 prosenttia viesteistä. Kiinnostavaa on siten se, miten ne loput 80 prosenttia ihmisistä, jotka enimmäkseen vain lukevat viestejä, hankkivat tietoa, koska heidän tiedonhankintansa ei näy keskusteluryhmässä kysymysten kysymisenä.

Tutkimukseni aiheena on tiedonhankinta Internetin keskustelufoorumeilla käyttäjien itsensä kertomana. Ensiksi esittelen tutkimuksen kannalta keskeistä aikaisempaa tutkimusta, ensin yleistä keskusteluryhmätutkimusta ja sitten tiedonhankintatutkimusta ja sitten oman empiirisen tutkimukseni, jonka toteutin Voimahali-nimisellä keskusteluforumilla.

2. AIKAISEMPI TUTKIMUS

2.1. KESKUSTELURYHMÄTUTKIMUS

2.1.1. Internetin keskusteluryhmät

Kun puhutaan keskusteluryhmistä, -alueista tai -kanavista tai tietokonevälitteisestä kommunikaatiosta (Computer-mediated communication, CMC), viitataan Internet-palveluihin, joissa on mahdollista lukea useiden ihmisten lähettämiä viestejä ja vastata niihin. Tutkimuksissa käytetään yleisimmin termiä keskusteluryhmä. Keskusteluryhmät voidaan jakaa kahteen eri tyyppiin: *synkronisiin* ja *asynkronisiin*. Synkronisissa keskusteluryhmissä viestintä tapahtuu reaaliajassa, kun taas asynkronisissa keskusteluryhmissä viestin lähettämisen ja lukemisen välinen aika voi olla pitkä. (Arpo 2005, 20.) Esittelen tässä tutkielmassa erilaiset keskusteluryhmät tämän jaon mukaisesti. Synkronisia keskusteluryhmiä ovat IRC ja erilaiset chatit. Asynkronisia keskusteluryhmiä ovat keskustelufoorumit, postituslistat ja Usenetin uutisryhmät.

2.1.1.1. Synkroniset keskusteluryhmät

Internetin chat-palvelut yleistyivät World Wide Webin kehityksen yhteydessä. Niitä on usein Internetin suurten portaalien yhteydessä. Viime aikoina ovat yleistyneet myös erilaiset tv-chatit. Kaikkien chattiin osallistuvien tulee olla samanaikaisesti koneensa ääressä ja pysyä mukana reaaliaikaisessa keskustelussa. (Arpo 2005, 34–35.)

IRC on web-chateista erillinen palvelu, jonka kehitti vuonna 1988 suomalainen Jaakko Oikarinen. Se levisi nopeasti maailmanlaajuiseen käyttöön (Arpo 2005, 34.) IRC-keskustelu ei ”irkkaaminen” tapahtuu IRC-ohjelman (esim. mIRC) välityksellä. IRC-ohjelmalla voi liittyä valitsemalleen kanavalle keskustelemaan. Kanavia on tuhansista eri aiheista. Kanavilla keskustelu tapahtuu samaan tapaan kuin chatissa.

2.1.1.2. Asynkroniset keskusteluryhmät

a) Postituslistat

Postituslistat ovat sähköpostin välityksellä toimivia keskusteluryhmiä, joissa sähköpostiviestit lähetetään kaikille listan jäsenille. Kaikki viestit lähetetään samaan osoitteeseen, josta ne ohjautuvat listan tilanneiden sähköpostiosoitteisiin. Postituslistat kehitettiin ARPAnet-projektin alaisuudessa 1970-luvulla, kuten sähköpostikin. (Arpo 2005, 33–34.)

Postituslista tarvitsee toimiakseen palvelinkoneen (listserv), joka välittää viestit listan tilaajille. Palvelinkoneella on rekisteri kaikista listan tilaajista. Listalle liitytään ja siitä erotaan lähettämällä palvelinkoneelle sähköpostiviesti, jossa lukee yleensä subscribe/unsubscribe. (Barnes 2001, 35.)

Postituslistat voivat olla moderoituja tai moderoimattomia. Moderoiduilla listoilla on henkilö, joka toimii moderaattorina, eräänlaisena portinvartijana, joka lukee kaikki viestit ja karsii niiden joukosta sopimattomat viestit ennen kuin ne lähetetään eteenpäin listan tilaajille. Jos listalla ei ole moderaattoria, viestit lähtevät automaattisesti suoraan tilaajille. (Barnes 2001, 35.) Postituslistoja käyttävät usein erilaiset yhdistykset esimerkiksi tiedottamiseen tai tapaamisten suunnitteluun.

b) Usenetin uutisryhmät

Usenet on laaja keskusteluryhmien verkko, jossa on kymmeniä tuhansia keskusteluryhmiä eri aiheista. Usenetin keskusteluryhmiä kutsutaan nimellä *uutisryhmät* (newsgroups). Usenetin uutisryhmät toimivat siten, että tietokone vastaanottaa Usenet-viestit ja lähettää ne sitten edelleen verkon muille tietokoneille. Nykyään Usenet toimii Internetin verkkoa hyödyntäen, mutta se on silti oma itsenäinen tietoverkkonsa. Uutisryhmien viestejä luetaan erityisellä *newsreader*-ohjelmalla, joka voi kuulua web-selaimeen tai toimia erillisenä ohjelmana (Arpo 2005, 38–39.) Keskustelu uutisryhmissä tapahtuu siten, että viestien ja niiden vastausten listasta valitaan kiinnostava otsikko, jolloin viesti avautuu. Viestin kirjoittaminen tapahtuu samaan tapaan kuin sähköpostiviestin lähettäminen. (Soronen 2000, 30.) Usenetin uutisryhmien käyttö on viime vuosina vähentynyt web-foorumien lisääntymisen myötä (Arpo 2005, 271).

c) Keskustelufoorumit

Keskustelufoorumit ovat World Wide Webissä toimivia asynkronisia keskusteluryhmiä (Arpo 2005, 42). Web-pohjaisten keskustelufoorumien lähtökohtana olivat BBS-keskusteluryhmät (Bulletin Board System), jotka toimivat pitkään Internetin ulkopuolella. 1990-luvulla BBS-keskusteluryhmät alkoivat korvautua www-pohjaisilla keskustelufoorumeilla. Viime vuosina niiden määrä ja suosio on voimakkaasti lisääntynyt ja yhä useamman www-sivuston yhteydestä löytyy keskustelufoorumi. (Arpo 2005, 271.) Tällaisia sivustoja ovat esimerkiksi suuret portaalit tai jonkin harrastuksen tai muun kiinnostuksen kohteen ympärille rakennetut yksityisten ihmisten ylläpitämät sivustot. Keskustelufoorumin aihe voi olla laaja-alainen tai sitten keskittyä esimerkiksi johonkin tiettyyn harrastukseen.

Osa foorumeista on avoimia keskustelualueita, jonne kuka tahansa voi lähettää viestejä. Avomilla foorumeilla viestien sisältöä ei valvota, joten ongelmana voi olla viestien runsaus ja sisällöttömien viestien suuri määrä. Tästä syystä monet foorumit ovat päätyneet moderoiduiksi, jolloin keskusteluun pääsee osallistumaan vain, jos kirjoittaa aiheesta ja käyttäytyy asiallisesti. (Soronen 2000, 30.) Moderaattoreita voi olla useita. Moderaattoriksi ryhtyy yleensä foorumin ylläpitäjä tai joku foorumin vakituisista käyttäjistä.

Web-pohjainen keskustelufoorumi toimii siten, että kirjoitetut viestit tallentuvat www-sivulle järjestyen otsikon mukaan. Viestiin kirjoitetut vastaukset jäsentyvät alkuperäisen viestin alle viestiketjuksi (thread). Foorumi voi koostua muutamasta eri keskustelualueesta, joihin toivotaan kirjoitettavan kyseiseen aihealueeseen liittyviä viestejä.

Tässä tutkielmassa aion keskittyä erityisesti web-pohjaisiin keskustelufoorumeihin, koska ne ovat paljon käytettyjä, helppokäyttöisiä, ja viestien arkistoitumisen takia sopivat hyvin tiedonhankintaan.

2.1.2. Kommunikaatio keskusteluryhmissä

Keskusteluryhmien kommunikaatiossa on tiettyjä piirteitä, jotka ovat usein havaittavissa erilaisissa keskusteluryhmissä. Esimerkiksi Savolaisen (1996, 63) mukaan verkkokeskustelulle on ominaista lyhytjänteisyys, pintapuolisuus, fragmentaarisuus,

keskeneräisyys sekä sidonnaisuus nykyhetkeen. Keskusteluryhmissä käytetyllä kielellä on myös omat erityispiirteensä. Kieli on epämuodollista ja muistuttaa usein enemmän puhuttua keskustelua kuin kirjakieltä. Keskusteluryhmien kielelle on ominaista hymiöiden ja lyhenteiden käyttö sekä oma slangisanasto. (Herring 1996, 3.)

2.1.2.1. Keskusteluryhmäviestien rakenne

Sekä keskustelufoorumeilla että Usenetin uutisryhmissä voidaan keskusteluryhmäviestien rakenne jakaa kolmeen osaan: *otsikot*, *lainaamisjärjestelmä* ja *allekirjoitusosa*. Otsikko välittää tietoa viestin lukijalle ja luo kontekstia viestin sisällön ymmärtämiseksi. Otsikko siis kertoo viestin lukijalle, mitä sen sisältö koskee. Lukijat vertaavat viestin otsikkoa keskusteluryhmän julkituotuun aiheeseen ja arvioivat otsikon perusteella, missä määrin viestin lukeminen heitä todennäköisesti kiinnostaa ja sopiiko se aiheensa puolesta keskusteluryhmän sisältöön. (Arpo 2005, 95–96.)

Tämän lisäksi otsikkoriveiltä selviää viestin kirjoittaja (tai hänen nimimerkkinsä) sekä mahdollisesti lähettäjän sähköpostiosoite ja kotipaikkakunta (Arpo 2005, 95–96.) Otsikkotietoihin sisältyy myös viestin lähetysaika ja päivämäärä. Usein näiden tietojen joukosta löytyy joillakin foorumeilla myös kirjoittajan ikä ja sukupuoli, jotka voi halutessaan laittaa näkyville.

Otsikko liittää viestin keskusteluryhmän muihin viesteihin rakenteessa, jota kutsutaan nimellä *säie* tai *viestiketju* (thread). Keskusteluryhmässä viestit lähetetään joko uudella otsikolla (jolloin luodaan uusi keskustelunaihe) tai kommenttina aiempaan viestiin (jolloin vastataan jo olemassa olevaan aiheeseen). Edellisten viestien osia voidaan liittää uusiin viesteihin lainaamisen kautta. Tällöin viestissä yleensä erottuu selvästi, mikä osa on uutta ja mikä lainattua. (Arpo 2005, 96–97.)

Usein viesteihin sisältyy myös allekirjoitusosa, joka voidaan kirjoittaa jokaiseen viestiin itse tai asettaa automaattisesti tallentumaan aina viestien loppuun. Allekirjoitusosassa kirjoittaja voi halutessaan antaa tietoja itsestään pelkän nimen maininnasta täydellisiin osoitetietoihin. Usein allekirjoituksena voi olla myös jokin mietelause. (Arpo 2005, 98.)

2.1.2.2. Ryhmän sosiaalisten suhteiden muodostuminen, osallistumisaktiivisuus ja käyttäytymissäännöt

Keskusteluryhmän muodostumisen lähtökohtana on usein jokin yhteinen kiinnostuksen kohde. Keskusteluryhmään liitytään vapaaehtoisesti ja sen toimintaan osallistutaan oman kiinnostuksen mukaisesti. (Watson 1997, 124.)

Keskusteluryhmää seuraavien osallistumisaktiivisuus vaihtelee paljon. Keskusteluryhmässä muodostuu usein aktiivisten jäsenten ydinjoukko, joka kirjoittaa suurimman osan viesteistä ja oppii tuntemaan toisensa keskusteluryhmän kautta (Barnes 2001, 41–42). Usein kirjoittavan ydinjoukon lisäksi on paljon harvemmin kirjoittavia, ja vielä enemmän sellaisia henkilöitä, jotka eivät itse ollenkaan kirjoita viestejä vaan ainoastaan lukevat muiden kirjoittamia viestejä. Viestejä siis lukee paljon enemmän ihmisiä kuin mistä viestien kirjoittajat ovat tietoisia.

Tällaiset sivustaseuraajat eli ”luuraajat” (eng. lurkers) toimivat hiljaisena yleisönä muiden keskustelulle (Barnes 2001, 44). Ei-aktiivisia osallistujia ei usein pidetä yhteisön jäseninä, mutta jotkut kirjoittajat myös selvästi ottavat huomioon hiljaiset osallistujat omia viestejä rakentaessaan ja arvioidessaan toisten viestejä (McLaughlin, Osborne, Smith 1995, 103). Luuraaja-sanalla on intuitiivisesti jonkin verran pahaenteinen merkitys, joka liittyy siihen, että keskustelun sivusta seuraamista voidaan ajatella eräänlaisena tirkistelyinä. Keskusteluun osallistumattomuutta pidetään myös joissakin tapauksissa ei-toivottuna vapaamatkustamisena. Perusteluna tähän on se, että jos kaikki vain alkaisivat seurata keskustelua sivusta, enempää keskustelua ei synny ja keskusteluryhmästä saatava hyöty jäisi siten kaikilta saamatta. (Kollock & Smith 1996, 110.)

Sivustaseuraamisen syynä voi olla ajan puute, vaikeus oppia miten viestejä lähetetään, keskustelun aihe ja sen tuttuus ja kiinnostavuus, asiantuntemuksen puute tai sosiaalinen vetäytyvyys. Sivustaseuraaminen voi olla joko tietoinen valinta tai muiden medioiden seuraamistavoista tiedostamattomasti opittu tapa. (Barnes 2001, 44–45.) Kun tutkitaan keskusteluryhmien seuraamista, myös luuraajat ovat kiinnostuksen kohteena. Kiinnostavaa on, käyttävätkö luuraajat keskusteluryhmiä samaan tapaan kuin muita medioita osana arkipäivän toimintaa ja miten heidän keskusteluryhmien seuraamisensa eroaa niiden lukijoiden seuraamistottumuksista, jotka myös kirjoittavat keskusteluryhmiin.

Keskusteluryhmään kirjoittamisen aloittaminen on helpompaa, jos uusia jäseniä rohkaistaan osallistumaan vuorovaikutukseen ryhmän kanssa (Barnes 2001, 53). Uudet kirjoittajat, joista käytetään usein nimitystä ”newbie”, yleensä ensimmäisissä viesteissään esittelevät itsensä, usein erityisessä esittelyjä varten perustetussa viestiketjussa. Muiden uusien kirjoittajien esittelyjä lukiessaan saattaa rohkaistua kirjoittamaan ensimmäisen viestinsä. Yleensä foorumin uudet jäsenet ovat ennen ensimmäisen viestinsä kirjoittamista seuranneet foorumia ainoastaan lukemalla, ehkä kauankin. (Arpo 2005, 162.)

Uusien käyttäjien onkin viisainta seurata keskustelua ensin sivusta ennen ensimmäisen viestin kirjoittamista, koska siten oppii tuntemaan keskusteluryhmän sisäisen kulttuurin ja tavat (Soronen 2000, 30). Useissa keskusteluryhmissä on runsaasti vakiokäyttäjiä, joiden kesken käytävästä kommunikaatiosta muodostuu osin ”sisäpiirimäistä”. Vastaava ilmiö voidaan havaita myös chattien osalta. (Haasio 2006, 103.)

Usein keskusteluryhmässä on jossakin näkyville laitettut säännöt, jotka uusien käyttäjien kannattaa lukea, ja uusille rekisteröityneille jäsenille saatetaan lähettää tervetuliaisviestissä ohjeet myös keskusteluryhmän käyttäytymissäännöistä. Säännöt muotoutuvat usein keskusteluryhmän kehittyessä ja niiden tarkoituksena on turhien viestien vähentäminen, keskustelun aiheessa pysyminen sekä epäkohteliaan käyttäytymisen ja riitojen välttäminen. (Barnes 2001, 53.)

2.1.3. Keskusteluryhmätutkimuksen historiaa

Internetin keskusteluryhmät ovat melko uusi tutkimuksen kohde. Tutkimus on ollut suhteellisen vähäistä ja näissäkin harvoissa tutkimuksissa on taustalla usein erilainen kysymyksenasettelu, erilaiset aineistot tai erilainen teoreettinen lähtökohta ja tutkimusperinne. (Arpo 2005, 297.)

Keskusteluryhmien tutkimus alkoi 1990-luvun alkupuolella, kun keskusteluryhmien käyttö yleistyi ja huomattiin verkkokommunikaation luovan uusia kulttuurisia merkityksiä. Ensimmäisiä merkittäviä aiheesta kirjoitettuja teoksia olivat Howard Rheingoldin virtuaaliyhteisön käsitettä käsittelevä *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier* (1993) ja Sherry Turklen verkkoidentiteettejä tutkiva *Life on the Screen:*

Identity in the Age of the Internet (1995). Nämä teokset muodostuivat pian alan perusteoksiksi. Molemmissa teoksissa tarkasteltiin Internetissä tapahtuvaa vuorovaikutusta ja kommunikaatiota kulttuurisia merkityksiä ja arvoja luovana toimintana. Nämä teokset ovat vaikuttaneet suuresti muun muassa Yhdysvalloissa syntyneeseen tutkimussuuntaukseen, joka tunnetaan nimellä CMC (Computer-mediated-communication) eli tietokonevälitteisen kommunikaation tutkimus. (Arpo 2005, 24–25.)

Keskusteluryhmien kommunikaatiota on tutkittu käyttäen tutkimusaineistoina pääasiassa keskusteluryhmäviestejä, sähköpostikyselyjä, kasvokkainkontaktissa tehtyjä haastatteluja sekä muuta havainnointimateriaalia. Käytetty aineisto on vaihdellut tutkimusten kysymyksenasettelun mukaan ja sen mukaan, onko pyritty kuvaukseen tietystä ilmiöstä useissa ryhmissä vai yksityiskohtaisempiin kuvauksiin yksittäisistä ryhmistä. Keskusteluryhmien tutkimuksen yhteydessä on usein puhuttu Internet-etnografiasta tai verkko-etnografiasta tarkoittaessa tutkimusta, jossa tutkija pyrkii soveltamaan etnografista metodia verkkokommunikaation tutkimukseen. (Arpo 2005, 49.)

Suomessa keskusteluryhmiä on tutkittu enimmäkseen opinnäytteissä (Arpo 2005, 27). Informaatiotutkimuksen laitoksella on viime vuosina tehty ainakin kolme pro gradu – tutkielmaa aiheesta. Heidi Häivälän tutkielma vuodelta 2004 käsittelee harrastuspohjaista tiedonhankintaa BeeGees-fanien keskustelupalstoilla ja Eeva Huhta sivuaa vuonna 2003 TV-chateista tehdyssä tutkielmassaan jonkin verran myös muita keskusteluryhmiä. Tuoreempi tutkimus aiheesta on Hanna-Kaisa Sulosen gradu joulukuulta 2006, jossa tutkimuksen kohteena ovat keskustelufoorumeilla esiintyvät kysymystyypit. Yksi lisensiaatintyökin on, jossa keskusteluryhmiä käsitellään muun ohessa. Se on Ari Haasion (2006) lisensiaatintyö Internetin viihdekäytöstä. Keskusteluryhmissä tapahtuvaa tiedonhankintaa on Suomessa tutkinut Reijo Savolainen. Näitä tutkimuksia selostetaan tarkemmin luvussa Keskusteluryhmien tiedonhankinnan tutkimus.

Laajin keskusteluryhmistä tehty suomalainen tutkimus on Robert Arpon (2005) Joensuun yliopistossa tekemä väitöskirja Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimuksessa tarkastellaan keskusteluryhmien viesteissä rakentuvia puhetapoja, tulkintoja ja tulkinnan kehyksiä kommunikaatioyhteiskunnassa. Tutkimuksen empiirinen aineisto on kerätty kolmesta keskusteluryhmästä. Tämä tutkimus kuuluu mielestäni lähinnä kulttuuritutkimuksen piiriin,

mutta antaa taustaa myös muulle tulevalle keskusteluryhmien tutkimukselle ja sisältää hyvän tietopaketin aiemmasta keskusteluryhmiä käsittelevästä tutkimuskirjallisuudesta.

2.2. TIEDONHANKINTATUTKIMUS

2.2.1. Arkielämän tiedonhankinnan teoriaa

Termillä arkielämän tiedonhankinta viitataan tiedonhankintaan, jonka avulla ihmiset orientoivat itseään jokapäiväisessä elämässä tai ratkaisevat ongelmia, jotka eivät suoraan liity ammatillisiin tehtäviin. Nämä ongelmat voivat liittyä erilaisiin elämänalueisiin, esimerkiksi kuluttamiseen ja terveydenhuoltoon. (Savolainen 1995, 267.)

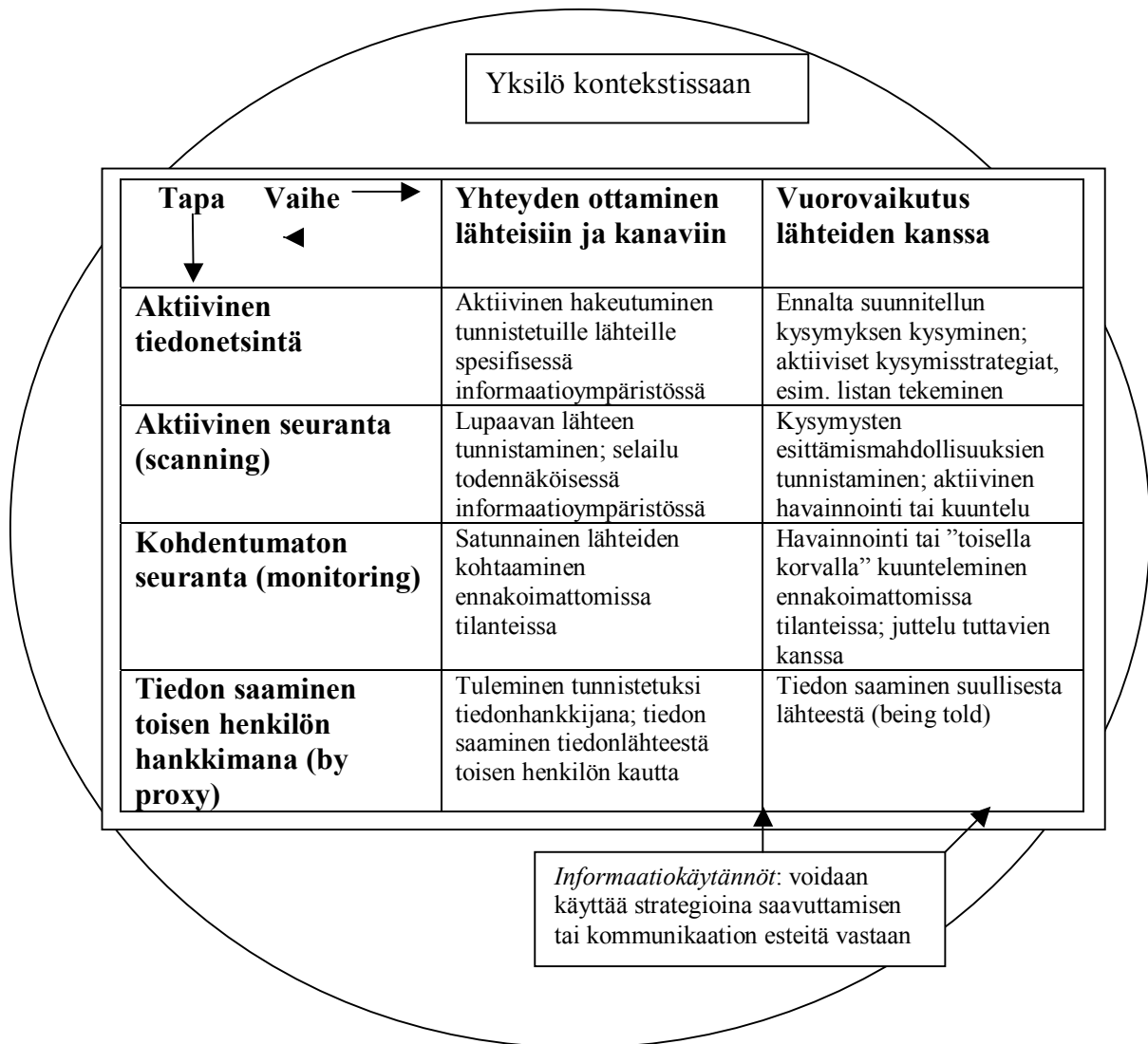
Yksilön arvot, asenteet ja kiinnostuksen kohteet vaikuttavat siihen, miten yksilö seuraa päivittäisiä tapahtumia ja hankkii informaatiota ratkaistakseen ongelmia. Tiedonlähteiden ja –kanavien relevanssia arvioidaan useimmiten niiden tuttuuden ja tehokkuuden pohjalta. Koska eri tiedonlähteet ja kanavat koetaan joko tuttuina tai tuntemattomina yksilön elämäntapaan nähden, niiden käytöstä voi tulla luonnollista tai jopa itsestään selvää tietyissä ongelmatilanteissa. (Savolainen 1995, 267.) On huomattu, että arkielämän tiedonhankintaa määrittää vahvasti vähimmän vaivan periaate, joka merkitsee sitä, että tiedonhankinnassa suositaan tuttuja, vaivattomasti tavoitettavia ja verrattain helppokäyttöisiä lähteitä. Arkielämän tiedonhankinnan käytännöt myös muuttuvat melko hitaasti. (Haasio & Savolainen 2004, 163.)

Arkielämän tiedonhankinta voidaan analyysia varten jakaa kahteen osa-alueeseen: orientoivan ja praktisen tiedon hankintaan (Savolainen 1995, 272). Praktisen tiedon hankintaa on tiedonhankinta, joka tähtää jonkin tietyn ongelman ratkaisemiseen. Jos taas tietoa hankitaan yleisen mielenkiinnon vuoksi muun muassa seurattaessa päivittäisiä tapahtumia, kyseessä on orientoivan tiedon hankinta. Se palvelee pitemmän aikavälin tarpeita ja voi olla vakiintunut toimintatapa. (Haasio & Savolainen 2004, 30.) Arkielämän tiedonhankinnan tutkimuksessa on havaittu, että ongelmatilanteisiin liittyvässä tiedonhankinnassa suositaan erityisesti henkilölähteitä, kun taas orientoivan tiedon hankinnassa tärkeitä ovat joukkotiedotusvälineet (Haasio & Savolainen 2004, 163).

Joskus orientoivan tiedon hankinnan yhteydessä voimme törmätä informaatioon, joka koskettaa intressejämme ja josta haluamme lisää tietoa. Tällöin orientoivan tiedon hankinta voi muuttua praktisen tiedon hankinnaksi, kun alammekin etsiä tietoa tästä kiinnostavasta asiasta, joka palvelee jonkin ongelman ratkaisemista. (Savolainen 1995, 273.)

Myös Pamela McKenzien informaatiokäytäntöjen mallissa (2003) korostetaan sitä, että kaikki tiedon saanti ei ole aktiivista tiedonhankintaa vaan tietoa voi saada myös sattumalta. Informaatiokäytäntöjen mallissa tiedonsaantitapoja on neljä: aktiivinen tiedonetsintä, aktiivinen seuranta, kohdentumaton seuranta ja tiedon saaminen toisen henkilön hankkimana (ks. kuvio 1). (McKenzie 2003, 26.)

Kuvio 1: Informaatiokäytäntöjen malli (McKenzie 2003)

Aktiivista tiedonetsintää ovat jonkin ennalta tiedetyn tiedonlähteen etsiminen tai ennalta suunnitellun kysymyksen kysyminen (McKenzie 2003, 26). Keskustelufoorumeilla aktiivista tiedonetsintää on tiedon etsiminen hakutoimintoa käyttämällä ja ennalta suunniteltu kysymyksen kysyminen, esimerkiksi perustamalla uusi viestiketju aiheesta tai etsimällä tarkoituksella olemassa oleva viestiketju, jossa suunnitellun kysymyksen voisi kysyä.

Aktiiviseen seurantaan kuuluu esimerkiksi selailu tai tarkkailu todennäköisissä paikoissa, joista tietoa saattaisi löytyä tai spontaani kysymysten kysyminen. Aktiivisessa seurannassa tunnustetaan jokin paikka todennäköiseksi informaatioympäristöksi tai jokin lähde todennäköisesti sellaiseksi, josta saattaisi olla apua, vaikka tiedon etsijä ei välttämättä odota löytävänsä mitään tiettyä tarkemmin määriteltyä informaatiota. (McKenzie 2003, 26.) Keskustelufoorumeilla aktiivista seuranta on, jos menee foorumille siksi, että kokee sen todennäköisenä tiedonlähteenä, tietyn aihepiirin viestiketjun lukeminen, koska siellä saattaisi olla tietoa, jota tarvitsee, viestiketjujen säännöllinen seuraaminen tiedon vuoksi ja spontaani kysymysten kysyminen.

Kohdentamattomaan seurantaan kuuluu lähteen kohtaaminen ja tunnistaminen sattumalta tilanteessa, jossa ei ole ollut hankkimassa tietoa. Kohdentamatonta seuranta voivat olla tilanteet, joissa seuraa jotakin tiedonlähdeä vain yleisen tiedonhalun takia (esim. sanomalehden lukeminen), mutta löytääkin sattumalta juuri tarvitsemaansa tietoa tai kuulee sattumalta toisten ihmisten välisessä keskustelussa jotain itselleen hyödyllistä informaatiota. (McKenzie 2003, 26-27.) Keskustelufoorumeilla kohdentamatonta seuranta on, jos löytää sattumalta tietoa, kun on muuten vain lukemassa foorumia tai käymässä keskustelua jostakin muusta aiheesta. Kohdentamatonta seuranta voi olla myös se, että lukee foorumia säännöllisesti muun kuin jonkin tietyn aiheisen informaation vuoksi, esim. haluaa vain tietää ajankohtaisista puheenaiheista tai viettää aikaa hovin vuoksi ilman erityistä tiedontarvetta, mutta yllättäen törmääkin sattumalta johonkin hyödylliseen tietoon.

Tiedon saaminen toisen henkilön hankkimana viittaa tilanteisiin, jossa tiedonlähteet kohdataan jonkin toisen henkilön välityksellä, esimerkiksi joku tuttu tai vieras ihminen voi tunnistaa henkilön tiedon tarvitsijaksi ja suositella jotain lähdeä tai antaa neuvoja, informaatiota tai ohjeita, joita on itse joskus saanut jostain lähteestä. Tällöin tiedontarvitsija ei ole itse yhteydessä alkuperäiseen lähteeseen vaan tieto tulee tämän välittäjän kautta.

(McKenzie 2003, 27.) Tiedon saamista toisen henkilön hankkimana voi olla keskustelufoorumeilla se, että joku foorumilla muistaa, että joku hänen tuttunsa foorumilla saattaisi tarvita jotain tietoa ja kirjoittaa sen foorumille juuri tätä ihmistä ajatellen. Tietoa voi saada esimerkiksi jos on kertonut foorumilla olevansa jossakin elämäntilanteessa ja sitten saakin pyytämättä siihen liittyviä ohjeita tai viitteitä lähteisiin. Myös toisten kertomat kertomukset omasta elämästään voivat sisältää välitettyä tietoa, esim. mistä kyseinen ihminen sai apua johonkin asiaan, vaikka kertomus ei olisikaan kirjoitettu foorumille suoraan kenenkään tiedontarvetta ajatellen.

Sanda Erdelez (1999) on tutkinut sattumalta löytynyttä tietoa, josta hän käyttää nimeä *tiedon kohtaaminen* (information encountering). Tiedon kohtaaminen on tilanne, jossa löytää yllättäen hyödyllistä tai kiinnostavaa tietoa. Tietoa voi kohdata etsiessään tietoa jostakin toisesta aiheesta tai myös suorittaessaan jotakin rutiinitoimintaa. (Erdelez 1999, 25.)

Seuraavat neljä elementtiä auttavat analysoimaan tiedon kohtaamisen kokemusta:

- *tiedon käyttäjä*, joka kohtaa tietoa (teot, tunteet, ajatukset)
- *ympäristö*, jossa tiedon kohtaaminen tapahtui (esim. painettu, elektroninen, ihmiset)
- *kohdattu tieto* ja sen piirteet (ongelmaan liittyvä, kiinnostukseen liittyvä)
- *tiedontarpeet*, jotka kohdattu tieto täyttää (nykyiset, menneet, tulevat)

(Erdelez 1999, 25-26)

Joillakin ihmisillä on taipumusta kohdata enemmän tietoa kuin toisilla. Riippumatta siitä, mitä he ovat sillä hetkellä tekemässä, heillä on taipumus pysähtyä ja ”kerätä” hyödyllistä tai kiinnostavaa informaatiota johon he törmäävät. Toiset sitä vastoin jatkavat mielummin keskittymistä heidän pääasialliseen toimintaansa eivätkä helposti kiinnitä huomiota tarjolla olevaan informaatioon. Erdelez kutsuu ”ei-kohtaajiksi” sellaisia ihmisiä, joiden on vaikea muistaa mitään kokemusta tiedon kohtaamisesta ja he sanovat, että heille tällaista tapahtuu hyvin harvoin. Toisessa ääripäässä ovat ”superkohtaajat”, jotka kohtaavat tietoa säännöllisesti ja pitävät sitä tärkeänä osana tiedonhankintaansa ja jopa tärkeimpänä tiedonhankintametodinaan. (Erdelez 1999, 26.)

Erdelezin tutkimuksessa selvisi, että juuri ennen tiedon kohtaamista tiedon käyttäjä voi olla ”tiedonhankintatuulella” eli aktiivisesti etsimässä tietoa jostakin toisesta asiasta tai muuten olla taipuvainen vastaanottamaan informaatiota. Monissa tapauksissa tiedon kohtaamista

tapautui myös silloin, kun tiedon käyttäjät olivat suorittamassa jotakin rutiinitoimintaa eivätkä tietoisesti olleet etsimässä tietoa. Tiedon kohtaaminen muutti usein henkilön kokemia tunteita positiiviseen suuntaan, lisäsi itsevarmuutta lisätiedon löytämisen suhteen ja saattoi myös toimina sysäyksenä alkaa etsiä aktiivisesti lisää tietoa. (Erdelez 1999, 26.)

Tietoa voi kohdata esimerkiksi kirjastossa, Internetissä, kontakteissa muiden ihmisten kanssa tai jossakin muussa arkielämän ympäristössä kuten kaupassa tai bussipysäkillä. Jotkut paikat ovat enemmän omiaan tiedon kohtaamiseen kuin toiset ja eri paikoissa voi kohdata erityyppistä tietoa. Internetissä voi olla joillekin herkästi tietoa havaitseville liikaakin informaatiota prosessoitavaksi, kun taas vähemmän herkästi tietoa kohtaaville Internet voi olla tiedon kohtaamista edistävä ympäristö. (Erdelez 1999, 26-27.)

Kohdattu tieto voi olla ongelmaan liittyvää tai kiinnostukseen liittyvää. Ongelmaan liittyvä tieto liittyy johonkin tiettyyn tiedon käyttäjän ongelmaan, mutta ei siihen ongelmaan, jonka parissa tiedon käyttäjä työskenteli tietoa kohdatessaan. Usein tiedon käyttäjä on yrittänyt löytää ongelmaan liittyvää tietoa joskus aikaisemmin. Kiinnostukseen liittyvä tieto on tietoa, jota tiedon käyttäjät eivät todennäköisimmin ole yrittäneet hankkia aikaisemmin. Tällä tiedolla on potentiaalista käyttöä, mutta tiedon käyttäjät eivät osaa määritellä mitään tiettyä asiaa mihin sitä tarvitsevat. (Erdelez 1999, 27.)

Tiedontarpeet, joihin kohdattu tieto vastaa voivat olla nykyisiä, menneitä tai tulevia. Informaation kohtaaminen nykyisiä tai tulevia tiedontarpeita varten on tiedon käyttäjille hyvin palkitsevaa, koska se säästää aikaa ja vaivaa, jota he olisivat muuten käyttäneet tiedon etsimiseen. Sen sijaan menneeseen tiedontarpeeseen liittyvän tiedon kohtaaminen voi olla turhauttavaa, koska tällöin tieto saadaan liian myöhään, mutta tällöinkin tiedon kohtaaminen voi auttaa ohjaamaan yksilön tiedonhankintakäyttäytymistä tulevaisuudessa. (Erdelez 1999, 27.)

Mitä useammin tiedon käyttäjät kohtaavat tietoa esimerkiksi selaillessaan, sitä todennäköisemmin he selailevat lähteitä myöhemmin saman kaavan mukaan. Tämä taas voi johtaa uusiin tiedon kohtaamisen kokemuksiin. Tiedon kohtaaminen voi siis muuttaa tiedonhankintakäyttäytymistä tulevaisuudessa esimerkiksi siten, että yksilö hakeutuu toistuvasti samoihin paikkoihin, joissa on joskus kohdannut tietoa. (Erdelez 1999, 28.)

Tiedon kohtaamista voi olla vaikea tutkia kokeellisissa laboratorio-olosuhteissa, joten helpoin tapa Erdelezin mukaan tutkia asiaa on pyytää ihmisiä muistelemaan tilanteita, joissa he ovat kohdanneet tietoa. Erdelezin tutkimuksessa enemmistöllä osallistujista ei ollut vaikeuksia ymmärtää tiedon kohtaamisen käsitettä ja heillä oli selviä muistikuvia tilanteista, joissa he olivat kohdanneet tietoa. (Erdelez 1999, 25.)

Myös Kirsty Williamson (1998) on tutkinut tiedon löytymistä sattumalta käyttäen siitä nimitystä *satunnainen tiedonhankinta* (incidental information acquisition). Williamson tutki ikääntyneiden ihmisten informaatiokäyttäytymistä ja selvisi, että sekä satunnaista että tarkoituksellista tiedonhankintaa tapahtuu monesta eri lähteestä, erityisesti ihmissuhteiden ja joukkotiedotusvälineiden kautta. Usein hyödyllistä tietoa voi saada sattumalta niin, ettei sitä edes tiennyt tarvitsevänsä ennen kuin tietoon törmäsi sattumalta. Osalle tästä tiedosta oli käyttöä myöhemmin. (Williamson 1998, 25, 35.)

Tietoa voi kohdata sattumalta myös keskusteluryhmissä. Omassa tutkimuksessani tutkin asiaa pyytämällä vastaajia muistelemaan ovatko he kohdanneet foorumilla sattumalta tietoa, minkälaista tietoa he ovat kohdanneet ja onko sattumalta kohdattu tieto saanut heidät hakemaan lisätietoa asiasta.

2.2.2. Keskusteluryhmien tiedonhankinnan tutkimus

Tiedonhankinta Internetistä ei ole pelkästään hakukoneiden ja tietokantojen käyttöä. Tärkeä elementti Internetin sosiaalisissa suhteissa on informaation jakaminen. (Jones 1995, 19.) Suuri osa Internetistä haettavasta informaatiosta luodaan tarpeen mukaan keskusteluryhmien keskusteluissa. Kun tarvittavaa informaatiota ei löydy hakukoneiden avulla, sitä voidaan pyytää keskustelussa. (Chen & Gaines 1998, 222.)

Ihmiset verkossa eivät ole vain yksinäisiä informaation prosessoijia vaan myös sosiaalisia olentoja. He eivät vain etsi informaatiota; he etsivät myös yhteenkuuluvuutta ja tukea. Kun löytää toisia joilla on sama tilanne tai ongelma, voi kokea oivalluksen: ”En ole yksin!” Siis elektroniset ryhmät voivat tarjota jäsenilleen myös emotionaalista tukea. Monet keskusteluryhmät tarjoavat sekä informaatiota että yhteenkuuluvuutta, ja ryhmästä saadun tiedon arvoa kasvattaa se, että sitä tarjoavat ihmiset, jotka kokevat kuuluvansa yhteen. (Sproull & Faraj 1997, 38, 45, 50.)

Keskusteluryhmät ovat varteenotettava tiedonhankinnan paikka myös siksi, että ne ovat usein helposti saavutettavissa. Ihmisen fyysisellä sijainnilla ei ole merkitystä, kun keskusteluryhmään osallistumiseen tarvitaan vain verkkoyhteys. Osallistumisen kustannukset ovat myös suhteellisen vähäisiä. Myös sosiaalisesti osallistuminen on melko vaivatonta ujoillekin ihmisille. Useimmiten keskusteluryhmän lukija voi pysyä näkymättömänä. Hänen paikallaoloon ei huomata, ellei hän itse kirjoita viestejä, sosiaalinen paine keskusteluun osallistumiseen on alhainen, passiivista seuraamista ei koeta sosiaalisesti tunkeilevana ja viestejä kirjoittaessaankin osallistujat pysyy suhteellisen anonyymina, koska toisille osanottajilla heistä näkyy vain kirjoitettu teksti. Anonyymiys mahdollistaa keskustelun intiimeistäkin aiheista. (Sproull & Faraj 1997, 39-40.) Keskusteluryhmä on siis sekä saavutettavuuden että sosiaalisen vaivattomuuden ja kommunikaatiosta syntyvän yhteenkuuluvuuden tunteen takia houkutteleva tiedonhankinnan kanava.

Reijo Savolainen (1996, 1999, 2001) on tutkinut työn ulkopuolista tiedonhankintaa keskusteluryhmissä. Artikkeleissaan hän on yrittänyt selvittää minkälaista informaatiota ja minkälaisin kysymyksin uutisryhmistä hankitaan tietoa sekä miten kysymyksiin on vastattu ja mihin tiedonlähteisiin vastauksissa viitataan. Savolainen viittaa artikkeleissaan (1999, 2001) Howard Rheingoldin ajatukseen elävästä tietosanakirjasta ("living encyclopedia"). Rheingoldin ideana on, että keskusteluryhmissä yhteisön jäsenet vastaavat neuvoja tarvitsevien kysymyksiin. Tämä informaation vaihto on täysin maksutonta ja perustuu pyyteettömään vastavuoroiseen toimintaan, jossa kukin vuorollaan voi neuvoa muita silloin, kun tietää vastauksen kysymykseen. (Savolainen 1999, 18.)

Miten tämä ajatus elävästä tietosanakirjasta toimii käytännössä? Savolaisen (1999) mukaan ongelmaksi voi muodostua se, miten löytää tiedontarpeen kannalta relevantin keskusteluryhmän, jonne kysymys kannattaisi kirjoittaa. Tuhansien keskusteluryhmien joukosta voi olla vaikeaa löytää juuri omille intresseilleen sopiva keskusteluryhmä, jossa kysymyksiin voisi saada vastauksia. Lisäksi ongelmana on, missä määrin keskusteluryhmissä ollaan valmiita auttamaan neuvoja tarvitsevaa ventovierasta kysyjää. Joskus kysymyksiin ei reagoida lainkaan tai vastaajien asiantuntemuksen puutteen vuoksi neuvot osoittautuvat harhaanjohtaviksi. (Savolainen 1999, 18.)

On tutkittu jonkin verran sitä, kuinka paljon keskusteluryhmiä itse asiassa käytetään tiedonhankintaan. Tutkimuksissa on analysoitu keskusteluryhmien viestejä ja laskettu kuinka suuri osa viesteistä on sellaisia, joissa on tarkoituksena hankkia tietoa tai vastata tiedon tarvitsijan kysymyksiin. Empiirisissä tutkimuksissa (Berman 1996, Savolainen 2001, Häivälä 2004) on havaittu keskusteluryhmissä tapahtuvan tiedonhankintaa, mutta tiedonhankinnan osuus tutkittujen keskusteluryhmien viestien kokonaismäärästä ei ole yhdessäkään näistä tutkimuksista ollut kovin suuri.

Savolaisen (2001) tutkimuksessa tarkasteltiin kuluttajatiedon hankintaa suomalaisessa uutisryhmässä sfnet.kuluttajat. Tutkimuksessa havaittiin, että vain 9 % viesteistä sisälsi tiedontarvetta ilmaisevan kysymyksen ja 24 % viesteistä oli vastauksia kysymyksiin. Avun tarjoajien tiedonlähteenä oli yleensä oma kokemus asiasta. Vuorovaikutteista keskustelua kysyjien ja vastaajien välillä ei esiintynyt juuri ollenkaan, vaikka keskusteluryhmissä siihen olisi mahdollisuus. (Savolainen 2001, 67.)

Myös Heidi Häivälä (2004) on saanut vastaavia tuloksia omassa fanien keskusteluyhteisöissä tapahtuvaa tiedonhankintaa käsittelevässä pro gradu -tutkielmassaan, jossa tutkittiin fanien tiedonhankintaa keskusteluyhteisöissä. Tässäkin tapaustutkimuksessa tietoa hankkivien viestien osuus tutkituissa Bee Gees –fanien keskusteluryhmissä oli vain 9 % viesteistä (Häivälä 2004, 46).

Tästä voidaan päätellä, että keskusteluryhmien viesteistä suurin osa on jotain muuta kuin tiedonhankintaa. Bermanin (1996) tutkimuksessa keskusteluryhmien viestit on jaettu neljään luokkaan (Berman 1996, 32-33):

- Tiedottaminen (esim. tulevista tapahtumista)
- Tiedonhankinta (informaation ja neuvojen kysyminen eri asioista)
- Keskustelu tietystä aiheesta
- Hallinnolliset tarkoitukset (esim. ilmoitukset ryhmään liittymisestä)

Tämä jaottelu näyttäisi sopivan hyvin monenlaisiin keskusteluryhmiin. Bermanin luokittelu pitänee paikkansa lähinnä asynkronisten keskusteluryhmien kohdalla. Synkronisissa keskusteluryhmissä näin selvää luokittelua ei todennäköisesti voida tehdä, koska siellä keskustelu on epäjärjestelmällisempää ja tyyliään epämuodollisempaa. Synkronisia

keskusteluryhmiä ei kirjallisuuden perusteella ole vielä juurikaan tutkittu tiedonhankinnan kannalta. Ari Haasion (2006) mukaan chattaily voi eräissä tapauksissa olla myös yksi tiedonhankinnan muoto. Esimerkkinä hän mainitsee erilaisten harrastusalojen chatit. (Haasio 2006, 75.)

Keskusteluryhmien tutkimus on enimmäkseen koskenut vain keskusteluryhmissä ilmaistuja tiedontarpeita. Keskusteluryhmien käytön päämäärä ei kuitenkaan ole aina selkeä, esimerkiksi tiedostetun tiedontarpeen tyydyttäminen, vaan käytön taustalla saattaa olla jopa rutiininomaisuutta. (Haasio 2006, 17.) Tätä rutiininomaisuutta voidaan pitää orientoivan tiedon hankintana.

On myös otettava huomioon, että keskusteluryhmät toimivat sekä tiedonhankintakanavana että viihteen tarjoajina. ((Haasio 2006, 103.) Keskusteluryhmien käyttö onkin suurelta osin viihdekäyttöä, joten tiedonhankintaa voi tapahtua viihteellisen käytön ohessa. Keskusteluryhmän informatiivinen merkitys sitä käyttävälle henkilölle riippuu keskustelijan omista motiiveista tiedonhankinnan suhteen sekä toisaalta keskusteluryhmän luonteesta. Teemasta riippuen osa keskusteluryhmistä on etupäässä tiedollisesti suuntautuneita ja osa taas erittäin viihteellisiä. (Haasio 2006, 104.) Ari Haasion internetin viihdekäyttöä koskevassa tutkimuksessa kukaan haastatelluista ei käyttänyt keskusteluryhmiä ainoastaan viihdetarkoituksessa vaan niiden käyttöön liittyi enemmän tai vähemmän tiedontarvetilanteita. Keskusteluryhmien käyttö on kuitenkin siinä mielessä viihteellisenä toimintana, että niiden käyttö liittyi lähes poikkeuksetta viihteellisiin asioihin, kuten harrastuksiin. (Haasio 2006, 105.)

Haasion tutkimuksessa haastateltavilla voitiin erottaa kaksi ensisijaista motiivia keskusteluryhmien käyttöön:

- 1) Harrastukseen tai muuhun mielenkiinnon kohteeseen liittyvä tietoinen tiedon hankinta jossakin ongelmatilanteessa.
- 2) Jonkin itseä kiinnostavan aihealueen (esim. harraste) seuraaminen ilman että siihen liittyy konkreettista tiedontarvetilannetta. (Haasio 2006, 105.)

Näistä ensimmäinen on selvästi praktisen tiedon hankintaa ja jälkimmäinen orientoivan tiedon hankintaa.

Kysymysten lähettämistä keskusteluryhmään ei välttämättä koeta tarpeellisena, koska hyvin usein ongelmat ovat samanlaisia kaikilla käyttäjillä keskusteluryhmän sisällä. Ne liittyvät esimerkiksi yhteiseen harrastukseen. Tämä mahdollistaa tiedonhankinnan pelkästään keskusteluryhmiä seuraamalla. (Haasio 2006, 104.) Ihmiset voivat keskusteluryhmiin tullessaan asettua itselleen sopivaan informaatioympäristöön, jossa voi todennäköisesti törmätä kiinnostavaan informaatioon. Suuri osa keskusteluryhmissä tapahtuvasta tiedonhankinnasta onkin sattumalta kohdatun tiedon keräämistä, johon keskusteluryhmä on otollinen ympäristö. Keskusteluryhmien lukijat usein hyötyvät muiden keskusteluryhmän jäsenten tekemästä tiedonhankinnasta. Usealla yhteisön jäsenillä voi olla sama tiedontarve, mutta voi olla, että vain yksi heistä ilmaisee tämän tiedontarpeen kysymällä kysymyksen. Sellaisessa tilanteessa muiden yhteisön jäsenten ei tarvitse toistaa kysymystä, vaan he voivat saada tarvitsemansa informaation toisen kysymyksen seurauksena. Siten myös sivustaseuraajat ovat merkittäviä toimijoita, kun ajatellaan keskusteluryhmissä tapahtuvaa tiedonhankintakäyttäytymistä. Joissakin keskusteluryhmissä on jopa koottu yhteen vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin tarkoituksena tukea ryhmälle yhteisiä tiedontarpeita. (Burnett 2000.)

Hanna-Kaisa Sulonen toteaa gradussaan, että tiedonhankinta keskustelufoorumeilla on usein enemmän orientoivan kuin praktisen tiedon hankintaa. Orientoivan tiedon hankintaa ovat Sulosen mielestä viestiketjun lukijoiden tekemät jatkokysymykset, jotka tulevat kysyjälle mieleen vasta edellisiä viestejä lukiessa ja myös pelkkä keskustelufoorumin lukeminen, ja sitä on hänen mukaansa mahdotonta mitata ilman kyselylomaketta tai haastattelua. (Sulonen 2006, 64.)

Pelkkä tiedonhankintaa sisältävien viestien etsiminen ei siis kerro koko totuutta keskusteluryhmissä tapahtuvasta tiedonhankinnasta, vaan tarvitaan tutkimusta siitä, miten keskusteluryhmien käyttäjät käyttävät keskusteluryhmiä tiedonhankintaan. Tässä tutkielmassa olenkin kiinnostunut sellaisesta tiedonhankinnasta, mistä ei voi saada tietoa viestejä luokittelemalla. Oman tutkimukseni tarkoitus on täydentää kuvaa keskusteluryhmissä tapahtuvasta tiedonhankinnasta ottamalla mukaan keskustelufoorumin lukeminen osana arkielämän tiedonhankintaa.

3. TUTKIMUSKYSYMYKSET, -MENETELMÄT JA AINEISTO

Tutkimukseni aiheena keskustelufoorumien käyttö ja tiedonhankinta Voimahali-nimisellä keskustelufoorumilla, käyttäjien itsensä kertomana. Tässä tutkielmassa aion saada vastauksen seuraaviin kysymyksiin:

Millä tavoin Voimahalifoorumin käyttäjät käyttävät foorumia?

- Käyvätkö he säännöllisesti foorumilla?
- Seuraavatko he tiettyjä viestiketjuja?
- Kuinka usein he kirjoittavat foorumille?
- Jos he eivät kirjoita foorumille, miksi eivät?

Miten arkielämän tiedonhankinta ilmenee Voimahalifoorumin käytössä?

- Hankitaanko tietoa enemmän kysymällä vai lukemalla?
- Minkälaisia kokemuksia Voimahalifoorumin käyttäjillä on sattumalta löytyneestä tiedosta?
- Johtiko Voimahalifoorumilta löydetty tieto lisätiedonhankintaan muista lähteistä?

Aineistona on kyselylomakkeella hankittu aineisto (ks. Liite 1, sivu 66). Kyselylomake toteutettiin web-lomakkeena. Kyselymenetelmän hyviä puolia verrattuna haastatteluihin ovat tiedonkeruun nopeus, mahdollisuus saada useampia vastaajia ja vastaajien suurempi anonymiteetti (Gillham 2000, 5-7).

Vastaajat rekrytoitiin keskustelufoorumilta. En ollut kiinnostunut tutkimaan erityisesti minkään tietyn harrastajaryhmän tiedonhankintaa, vaan olen kiinnostunut keskusteluryhmien tiedonhankinnan koko kirjosta, joten valitsin tutkimuksen kohteeksi keskustelunaiheiltaan laaja-alaisen foorumin. Muita foorumin valintakriteereitä olivat suomenkielisyys (jotta kyselyn voisi suorittaa suomen kielellä), suuri käyttäjämäärä ja keskustelunaiheiden soveltuvuus tiedonhankintaan. Valitsemani keskustelufoorumi on Voimahali.

Voimahali on käyttäjämäärältään suuri, moneen eri asiaan keskittyvä foorumi, jossa on useita keskustelualueita eri aiheista. Keskustelualueiden aiheita ovat ruoka, eläimet, vauvat, viihde, terveys ja tekniikka. Lisäksi on yleistä keskustelua. Osa keskustelualueista näkyy vain rekisteröityneille käyttäjille.

Aineiston keräämisen ajankohta oli marras-joulukuu 2007. Vastaajien rekrytointi tapahtui perustamalla uusi viestiketju Yleinen Halitus –nimiselle Voimahalifoorumin keskustelualueelle, jossa on yleistä keskustelua. Tämä keskustelualue on myös Voimahalifoorumin luetuin osio. Kirjoitin foorumille viestin, jossa pyysin foorumin käyttäjiä osallistumaan tutkimukseen ja laitoin viestiin linkin kyselylomakkeeseen.

Vastauksia tuli odotettua enemmän. Vastausten lopullinen määrä oli 203 vastausta. Aineiston analyysimenetelminä käytetään tilastollista analyysia, kuten frekvenssien ja prosenttien laskemista aineistosta ja muuttujien ristiintaulukointia, jossa tilastollinen merkitsevyys testataan χ^2 -testillä. Tilastollisen merkitsevyyden kertoo p-arvo, jota tulkitaan siten, että mitä alhaisempi p-arvo on, sitä luotettavampina tuloksia voidaan pitää. Jos p-arvo on suurempi kuin 0,05, tulos ei ole tilastollisesti merkitsevää.

Sanallisten vastausten analyysimenetelmänä käytetään laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jossa vastauksista löytyneet asiakokonaisuudet luokitellaan teemoittain ja etsitään niiden välisiä yhteyksiä.

Aineistolähtöistä sisällönanalyysia voi kuvailla kolmivaiheisena prosessina, johon kuuluu aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110-111).

Aineiston pelkistämisvaiheessa aineistosta nostetaan esille tutkimuksen kannalta olennaiset ilmaukset (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112). Tämän tutkimuksen aineistossa se tapahtui poimimalla vastauksista jokainen erillinen asiakokonaisuus, joka oli vastaus kysymykseen. Saman henkilön vastauksesta löytyi usein useita asiakokonaisuuksia.

Aineiston ryhmittelyssä samaa asiaa tarkoittavat ilmaukset ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi, jolle annetaan käsitettä kuvaava nimi (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112-113). Tässä tutkimuksessa aineisto luokiteltiin Excelissä aihetta kuvaavien otsikoiden alle.

Abstrahoinnissa muodostetaan teoreettisia käsitteitä yhdistelemällä luokittelussa syntyneitä luokkia edelleen suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja annetaan kokonaisuudelle nimi. Näistä asioista voidaan etsiä yhteyksiä olemassa oleviin teoreettisiin käsitteisiin ja tehdä

johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 114-115.) Tässä tutkimuksessa abstrahointia on aineiston saattaminen tässä esitettävään muotoon, asioiden välisten yhteyksien etsiminen ja päätelmien teko.

Aineisto voidaan myös kvantifioida, eli lasketaan esimerkiksi kuinka monta kertaa sama asia esiintyy aineistossa tai kuinka monta tutkimukseen osallistujista mainitsee saman asian (Tuomi & Sarajärvi 2002, 117). Tässä aineistossa kvantifiointi on tärkeä analyysin osa ja aineiston suuren koon vuoksi mahdollista ja perusteltua toteuttaa. Kun kyselyvastaukset ovat lyhyitä ja yli 200 vastausta on laadullista tutkimusta ajatellen suuri määrä, kvantifioinnin avulla saadaan merkittävää lisäinformaatiota aineistosta.

4. TULOKSET

4.1. VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

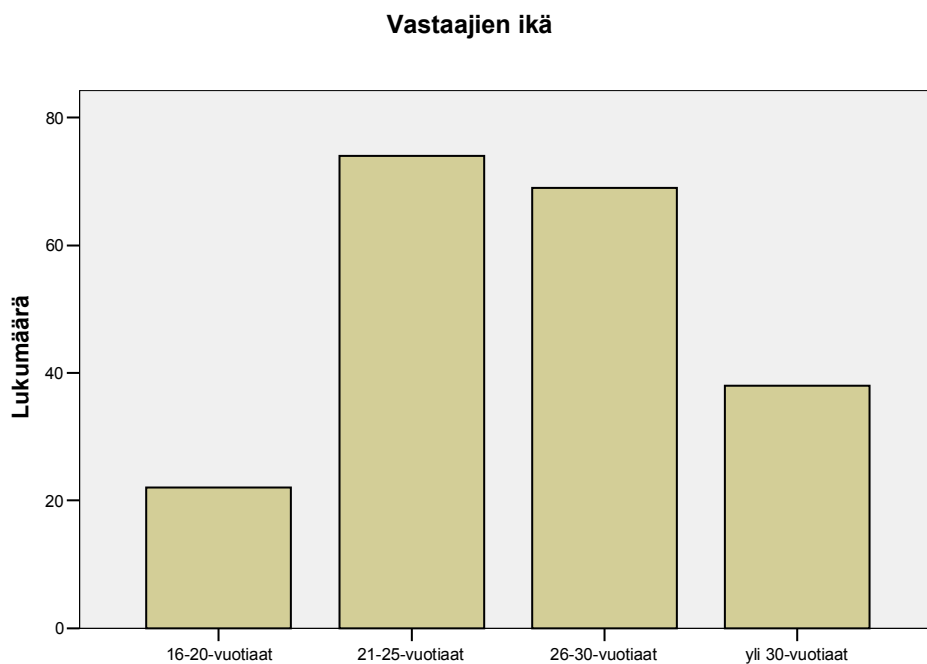
4.1.1. Ikä

Vastaajien ikäjakauman keskiarvo oli 26,5 vuotta ja mediaani 26 vuotta. Vastaajien yleisin ikä oli 25 vuotta (20 vastaajaa, 9,9 % vastaajista). Nuorin vastaajista oli 16- ja vanhin 52-vuotias. Ikäryhmistä selvästi suurimpia olivat 21-25-vuotiaat ja 26-30-vuotiaat. Voimahali on selvästi nuorten aikuisten foorumi.

Taulukko 1: Ikäjakauma

	Lukumäärä	Prosentit
16-20-vuotiaat	22	10,8
21-25-vuotiaat	74	36,5
26-30-vuotiaat	69	34
yli 30-vuotiaat	38	18,7
Yhteensä	203	100

Kuvio 2: Ikäryhmät

4.1.2. Sukupuoli

Vastaajista 92,6 % oli naisia ja 7,4 % miehiä. Vastaajista suuri enemmistö oli siis naisia. Voimahalin käyttäjistä naisia on hakutuloksessa 117 sivua ja miehiä 36 sivua. Yhteensä 153 sivua. Naisia siis noin 76 % ja miehiä 24 %. Tässä otoksessa siis miesten osuus jäi käyttäjien todellista osuutta pienemmäksi. Mahdollisia selityksiä: naiset ehkä vastaavat useammin kyselyihin, naisten suurempi auttamishalu, miehet eivät ehkä lue yhtä paljon Yleinen halitus – osiota, miehet ehkä käyvät foorumilla harvemmin ja heitä ei siksi ollut niin montaa näkemässä rekrytointiviestiä.

Taulukko 2: Sukupuolijakauma

	Lukumäärä	Prosentit
Naisia	188	92,6
Miehiä	15	7,4
Yhteensä	203	100

4.1.3. Asuinpaikka

Asuinpaikoista lähes kaikki Suomen maakunnat ovat edustettuina. Ulkomailla asui 6 vastaajaa. Vastaajia oli ainakin 62 Suomen eri paikkakunnalta, 21 vastaajaa ei maininnut paikkakuntaa vaan pelkän maakunnan. Alueellinen jakauma kertoo, että vastaajista suurin ryhmä (22,7 %) ovat pääkaupunkiseutulaiset. Myös Pirkanmaa ja Pohjanmaan maakunnat (Keski-Pohjanmaata lukuun ottamatta) ovat hyvin edustettuna. Vastaajia oli ympäri Suomen.

Taulukko 3: Asuinpaikat alueittain

Alue	Lukumäärä	Prosentit
Pääkaupunkiseutu	46	22,7
Muu Uusimaa	17	8,4
Pirkanmaa	26	12,8
Pohjanmaa	31	15,3
Varsinais-Suomi	16	7,9
Kanta-Häme ja Päijät-Häme	13	6,4
Keski-Suomi	9	4,4
Pohjois- ja Etelä-Karjala	6	3,0
Savo	11	5,4
Satakunta	7	3,4
Kymenlaakso	4	2,0
Lappi	9	4,4
Kainuu	2	1,0
Ulkomailla	6	3,0
Yhteensä	203	100,0

Vastaajia oli kaiken kokoisilta paikkakunnilta. Kohdassa ”Luokittelemattomat” ovat ne vastaajat, jotka eivät ilmoittaneet paikkakuntaa vaan ainoastaan maakunnan.

Taulukko 4: Asuinpaikat paikkakunnan koon mukaan

	Lukumäärä	Prosentit
Pääkaupunkiseutu	46	22,7
Yli sadantuhannen asukkaan paikkakunta	40	19,7
Yli viidensyymmentuhannen asukkaan paikkakunta	27	13,3
Yli kymmenentuhannen asukkaan paikkakunta	44	21,7
Alle kymmenentuhannen asukkaan paikkakunta	19	9,4
Luokittelemattomat ja ulkomailla asuvat	27	13,3
Yhteensä	203	100,0

4.2. KUINKA USEIN VOIMAHALIFOORUMIA KÄYTETÄÄN?

Ylivoimainen enemmistö vastaajista kertoi käyvänsä Voimahalifoorumilla vähintään muutaman kerran viikossa, useimmat päivittäin. Todennäköinen selitys foorumilla usein vierailevien suureen määrään on se, että linkki kyselyyn oli nähtävillä vain 2 vuorokautta, joten sen näkivät todennäköisimmin juuri ne käyttäjät, jotka käyvät foorumilla usein kuin harvemmin käyvät, jotka eivät silloin yhtä todennäköisesti sattuneet käymään foorumilla. Vastaajista noin 80 % kertoi käyvänsä foorumilla päivittäin ja noin 16 % muutaman kerran viikossa. Kerran viikossa tai harvemmin kävijöitä oli yhteensä vain alle 4 % vastaajista.

Taulukko 5: Kuinka usein käyt Voimahalifoorumilla?

	Lukumäärä	Prosentit
päivittäin	161	79,3
muutaman kerran viikossa	32	15,8
noin kerran viikossa	6	3
pari kertaa kuukaudessa	2	1
harvemmin	1	0,5
ei vastausta	1	0,5
Yhteensä	203	100

Yhdistin luokkia analyysia varten toisiinsa siten, että muutaman kerran viikossa tai harvemmin käyvät muodostavat oman luokkansa eli luokituksesta tuli kaksiluokkainen, jotta ryhmät olisivat analyysia varten tarpeeksi suuria.

Kun vertailtiin sitä, kuinka usein eri-ikäiset vastaajat käyvät foorumilla, oli nähtävissä, että vanhin ikäryhmä eli yli 30-vuotiaat kävisivät foorumilla harvemmin kuin muut. Heistä noin 37 prosenttia ei käy foorumilla päivittäin, kun taas muista ikäryhmistä harvemmin kuin päivittäin kävijöitä on 4-21 prosenttia. 16-20-vuotiaista jopa kaikki paitsi yksi vastaaja ilmoittivat käyvänsä foorumilla päivittäin. Tulos oli tilastollisesti merkitsevä ($p=0,014$).

Taulukko 6: Kuinka usein eri-ikäiset vastaajat käyvät Voimahalifoorumilla

			Vastaajien ikä				Yhteensä
			16-20-v.	21-25-v.	26-30-v.	yli 30-v.	
Käyntiaktiivisuus	päivittäin foorumilla käyvät	Lukumäärä % ikäryhmästä	21 95,5%	58 79,5%	58 84,1%	24 63,2%	161 79,7%
	muutaman kerran viikossa tai harvemmin foorumilla käyvät	Lukumäärä % ikäryhmästä	1 4,5%	15 20,5%	11 15,9%	14 36,8%	41 20,3%
Yhteensä		Lukumäärä % ikäryhmästä	22 100,0%	73 100,0%	69 100,0%	38 100,0%	202 100,0%

Voimahalifoorumin käytön aktiivisuutta tutkittiin myös kysymällä kuinka usein he kirjoittavat foorumille. Vastaajissa oli erittäin aktiivisia kirjoittajia, mutta myös heitä, jotka eivät kirjoita ollenkaan tai vain hyvin harvoin.

Taulukko 7: Kuinka usein itse kirjoitat viestejä ja kuinka usein vain luet foorumia kirjoittamatta viestejä?

	Lukumäärä	Prosentit
Kirjoitan viestejä joka kerta kun käyn foorumilla	22	10,8
Kirjoitan useimmiten, mutta joskus vain luen foorumia	39	19,2
Kirjoitan silloin tällöin, useimmiten vain luen foorumia	82	40,4
Kirjoitan harvoin, melkein aina vain luen foorumia	45	22,2
En koskaan kirjoita, ainoastaan luen foorumia	15	7,4
Yhteensä	203	100,0

Aktiivisia kirjoittajia, jotka kirjoittavat foorumille aina tai useimmiten siellä vieraillessaan on noin 30 % vastaajista. Noin 40 % vastaajista kirjoittaa silloin tällöin ja noin 30 % harvoin tai ei ollenkaan. Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat ovat siis ainakin pääasiassa luuraajia. Jatkossa tätä muuttujaa käytetään täten kolmeen osaan jaettuna, jotta ryhmät olisivat analyysia varten tarpeeksi suuria.

Kirjoittamisaktiivisuutta ja foorumilla käyntien aktiivisuutta verrattiin keskenään riistiintaulukoinnilla. Tuloksena oli, että päivittäin kävijöiden joukossa aktiivisten kirjoittajien osuus on suurempi ja harvemmin kävijöiden joukossa kirjoittamattomien osuus on suurempi ($p=0,000$). Päivittäin kävijöistä vain noin 22 prosentilla ei ole tapana kirjoitella foorumille,

mutta harvemmin kävijöistä jopa 61 % ei kirjoittele. Päivittäin kävijöistä 35 % on aktiivisia kirjoittajia, harvemmin kävijöistä vain 7 %.

Taulukko 8: Päivittäin foorumilla kävijöiden ja harvemmin kävijöiden erot kirjoittamisaktiivisuudessa

			Käyntiaktiivisuus		Yhteensä
			päivittäin foorumilla käyvät	muutaman kerran viikossa tai harvemmin foorumilla käyvät	
Kirjoittamisaktiivisuus	Aktiiviset kirjoittajat	Lukumäärä	57	3	60
		% kävijöistä	35,4%	7,3%	29,7%
	Silloin tällöin kirjoittavat	Lukumäärä	69	13	82
		% kävijöistä	42,9%	31,7%	40,6%
	Harvoin tai ei koskaan kirjoittavat	Lukumäärä	35	25	60
		% kävijöistä	21,7%	61,0%	29,7%
Yhteensä		Lukumäärä	161	41	202
		% kävijöistä	100,0%	100,0%	100,0%

Jotkut niistä vastaajista, joilla ei ole tapana kirjoitella foorumille kertoivat syitä kirjoittamattomuudelle. Tärkeimmät syyt olivat

- ei tarvetta kirjoittaa tai erityistä sanottavaa
- tiivis yhteisö, johon on vaikea tulla uutena
- itsekriittisyys
- ajan puute
- foorumi ei kommunikointiväline

Moni vastaaja kertoi, että ei koe tarvetta kirjoittaa foorumille ja kiinnostavaankaan aiheeseen ei välttämättä olisi itsellä tarpeeksi olennaista sanottavaa. Osa vastaajista on tyytyväinen pelkkään lukijan rooliin eikä koe tarvetta käyttää foorumia kommunikointivälineenä ja foorumille kirjoittelu koetaan usein myös aikaa vieväksi. Myös itsekritiikki on syynä siihen, että ei koeta olevan tarpeeksi sanottavaa, että viitsisi kirjoittaa. Jotkut vastaajat kertoivat, että joskus oli tehnyt mieli kirjoittaa, mutta ei sitten kuitenkaan ollut omasta mielestään tarpeeksi sanottavaa. Foorumin sisäpiirin reaktioita myös selvästi jonkin verran pelättiin. Muutama vastaaja mainitsi, että foorumilla on niin vahva sisäpiiri, että sinne on vaikea päästä mukaan ja hyväksynnän saaminen voi olla vaikeaa.

4.3. VOIMAHALIFOORUMIN KÄYTTÄJIEN KIINNOSTUKSEN KOHTEET

Vastaajien kiinnostusta eri aiheisiin tutkittiin ensin kysymyksellä, jossa pyydettiin laittamaan tärkeysjärjestykseen valmiit vaihtoehdot numeroimalla ne yhdestä viiteen (1=tärkein, 5=vähiten tärkeä). Vastausten analyysissä vaihtoehdot pisteytettiin seuraavasti: 1 sija 5 pistettä, 2 sija 4 pistettä, 3 sija 3 pistettä, 4 sija 2 pistettä, 5 sija 1 piste. Aihepiirin saamat pisteet laskettiin yhteen ja lopuksi laskettiin jakaumat kaikkien lähteiden yhteispistemäärästä.

Taulukko 9: Minkälaisista asioista olet kiinnostunut lukemaan keskustelufoorumeilta?

	Pisteitä	Prosentteja
Harrastukset (esim. urheilu, lemmikit, elokuvat...)	732	26,2
Elämän ongelmat (esim. terveys, arkipäivän tilanteet, kuluttaminen...)	699	25,0
Ajankohtaiset asiat (esim. uutiset, tapahtumat...)	664	23,8
Viihteelliset ja hauskat jutut (esim. vitsit, testit...)	538	19,3
Muu	158	5,7
Yhteensä	2791	100,0

Eniten kiinnostuneita oltiin harrastuksiin liittyvistä keskusteluista. Noin 39 % vastaajista sijoitti harrastuksiin liittyvät keskustelut sijalle 1. Melkein yhtä kiinnostuneita oltiin myös Elämän ongelmat –kohtaan kuuluvista aiheista, joka sijoitettiin melkein yhtä usein sijoille 1, 2 ja 3. Myös ajankohtaisia asioita pidettiin tärkeinä (useimmiten sijoitus 2. tai 3. sijoilla) ja viihteelliset ja hauskat jututkin olivat usein kiinnostuksen kohteena, tosin suurin osa (46 %) sijoitti ne vasta sijalle 4 ja vain 7 % mainitsi ne ensimmäisellä sijalla. Kohdassa Muu vastaajat saivat mainita asioita, jotka eivät sopineet muihin luokkiin. Näistä eniten mainintoja saivat vauva- ja lapsiaiheiset keskustelut, jotka 5 % vastaajista mainitsi ensimmäisellä sijalla.

Asioiden kiinnostavuusjärjestyksessä ei ollut eroja ikäryhmien välillä. Harrastusaiheiden kiinnostavuus kuitenkin korostui eniten 16-20-vuotiailla vastaajilla, joista jopa 55 % sijoitti ne ensimmäiselle sijalle. Vanhimmalla ikäryhmällä eli yli 30-vuotiailla sen sijaan harrastusaiheiden osuus oli vähiten korostunut, koska vain 29 % heistä sijoitti ne sijalle 1. Ajankohtaisten asioiden suosio taas nousi jonkin verran iän mukaan, mutta erot eivät olleet suuria.

Vastaajien viestiketjujen lukemistottumuksia kysyttiin myös muutamalla avoimella kysymyksellä. Ensimmäisenä kysyttiin minkälaiset viestiketjut vastaajia kiinnostavat.

Kiinnostaviksi mainituista viestiketjujen aiheista erottui viisi kiinnostavinta teemaa (ks. taulukko 10).

Taulukko 10: Minkälaiset viestiketjut kiinnostavat? Suosituimmat viestiketjujen aiheet (laajat teemat)

- 1 Vapaa-aika ja harrastukset
- 2 Ihmisten henkilökohtaiset asiat (ongelmat, tunteet, ihmissuhteet, lapset, tuttujen kuulumiset yms.)
- 3 Viihteelliset ajanviete- ja huumorikeskustelut ja ihmisten hauskat sattumukset
- 4 Ajankohtaiset aiheet, esim. uutiset, politiikka
- 5 Terveys, liikunta ja ulkonäkö

Viestiketjuista kiinnostavimmiksi mainittiin ylivoimaisesti eniten vapaa-aikaa ja harrastuksia koskevat viestiketjut. Tässä kategoriassa puolestaan ylivoimaisesti suosituimpana aiheena olivat eläimet ja niistä erityisesti koirat. Voimahalifoorumin eläinosiossa onkin erittäin paljon juuri koira-aiheisia viestiketjuja. Seuraavaksi suosituin aihe vapaa-ajan ja harrastusten osalta oli yllättäen sisustus. Tämä oli yllättävää, koska sisustusaiheiselle keskustelulle ei Voimahalifoorumilla ole omaa osiota, vaan keskustelu aiheesta tapahtuu vain parissa yksittäisessä viestiketjussa yleisen keskustelun alueella. Syytä sisustusaiheisten viestiketjujen suureen kiinnostavuuteen ei tämän kysymyksen vastauksissa mainittu. Vapaa-ajan ja harrastusten kategoriassa kolmanneksi suosituin aihe oli tv-sarjat.

Toiseksi kiinnostavimpia viestiketjuja olivat ihmisten henkilökohtaisia asioita käsittelevät ketjut. Tähän kategoriaan kuuluivat erilaisia elämäntilanteita ja ongelmia käsittelevät ketjut ja tuttujen kirjoittajien kuulumisten seuraaminen foorumilta. Tässä kategoriassa suosituimpana aiheena olivat vauvat. Tämä oli odotettavissa, koska foorumilla on myös oma keskusteluosionsa aiheeseen liittyen. Muita kiinnostavia aiheita olivat ihmissuhdeongelmat ja ”valitusketjut”, joissa ihmiset purkavat tunteitaan elämän vastoinkäymisistä. Jälkimmäisille on foorumilla myös oma osionsa nimeltä Haimavoli.

Kolmanneksi suosituimpia olivat viihteelliset keskustelut. Näihin kuuluvat huumoriketjut, hauskoista sattumuksista kuten noloista tilanteista kertovat ketjut, chattityyliset vapaamuotoiset keskustelut, joissa jutellaan ajankuluksi sekä erilaiset kuvaketjut.

Neljänneksi kiinnostavimpia olivat ajankohtaiset aiheet, kuten uutisista keskusteleminen. Tässä kohdassa moni vastaaja mainitsi kyselyn toteuttamisen aikaan (marras-joulukuu 2007) ajankohtaisia asioita, kuten Jokelan koulusurmat ja sairaanhoitajien palkkakiistan, joita he

olivat seuranneet foorumia lukemalla. Näissä aiheissa kiinnostaa mielipiteiden vaihto ja asioista heräävien kiinnostavien keskustelujen seuraaminen.

Viidentenä listalla ovat terveyttä, liikuntaa ja ulkonäköä koskevat keskustelut. Näissä aiheissa kiinnostavat usein omaan elämään liittyvät asiat.

Eri ikäryhmien välillä ei ollut juurikaan eroja kiinnostuksen kohteissa. Vapaa-aika ja harrastukset olivat kaikissa ikäryhmissä suosituimmat aiheet ja niiden osuus maininnoista oli kaikissa ikäryhmissä noin 40 %. Henkilökohtaisten asioiden suosiossa kuitenkin oli eroavaisuutena, että 16-20-vuotiaat olivat niistä vähemmän kiinnostuneita kuin muut. Heistä vain 27 % mainitsi ne vastauksissaan kiinnostaviksi, kun taas 21-30-vuotiaista noin puolet ja yli 30-vuotiaistakin 37 % mainitsi tähän ryhmään kuuluvia aiheita. Sen sijaan viihteellisten aiheiden osuus oli nuorimmilla vastaajilla kaikista suurin. Terveysteen, liikuntaan ja ulkonäköön liittyvien aiheiden suosio sen sijaan laski hieman iän mukaan.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin millä perusteella he valitsevat ne viestiketjut, joita he lukevat. Kymmenen suosituinta valintaperustetta esitellään taulukossa 11.

Taulukko 11: Suosituimmat ketjun valinnan perusteet

- 1 Otsikko (tietenkin ylivoimaisesti suosituin)
- 2 Aiheen kiinnostavuus (tietenkin)
- 3 Ketjun aloittaja tai muut sinne kirjoittaneet
- 4 Valinta satunnaista, esim. mielialan mukaan
- 5 Viestimäärä ja keskustelun vilkkaus
- 6 Omaa elämää koskevaa asiaa
- 7 Aikaisemmin seurattu ketju
- 8 Ketjun ensimmäisten viestien perusteella
- 9 Millä foorumin osastolla ketju sijaitsee
- 10 Aiheen yleinen ajankohtaisuus

Suurin osa vastaajista mainitsi valitsevansa viestiketjun sen otsikon perusteella. Tässä ei ole mitään yllättävää, sillä foorumia lukiessa näkyvillä on ensin otsikkojen lista, josta otsikkoa klikkaamalla pääsee lukemaan viestiketjua. Otsikko saa siis aikaan kiinnostuksen mennä lukemaan kyseistä viestiketjua. Jos otsikko ei ole kiinnostava, kiinnostus ei herää ja viestiketjua ei mennä katsomaan. Vastausten mukaan otsikon tehtävä on kiinnostuksen herättäminen. Huonon otsikon taakse piilotettu kiinnostavakin viestiketju voi jäädä lukematta,

jos otsikko ei ole onnistunut mielenkiinnon herättämisessä eikä anna sellaista kuvaa, että aihe olisi kiinnostava.

Otsikon jälkeen suosituin valintaperuste oli luonnollisesti aiheen kiinnostavuus. Aihe voi olla kiinnostava siksi, että se liittyy esimerkiksi omiin harrastuksiin tai se voi olla myös yleisesti kiinnostava, esimerkiksi ajankohtaisuutensa vuoksi.

Viestiketjun valintaan vaikuttaa monilla vastaajilla myös se, ketkä sinne ovat kirjoittaneet. Kun luetaan viestiketjujen otsikoiden listaa jollakin foorumin osa-alueella, otsikon vieressä näkyy kuka ketjun on aloittanut ja kuka on kirjoittanut sinne viimeksi. Ketjun aloittajalla voi olla suuri merkitys, samoin kiinnostus voi herätä, jos sinne on viimeksi kirjoittanut tuttu nimimerkki. Kun viestiketjua lukee pidemmälle, keskustelun seuraamisen kiinnostavuuteen vaikuttavat myös muut, jotka ketjuun kirjoittavat. Kirjoittajissa voi olla viestiketjun lukemisen kannalta ratkaisevaa se, millainen kirjoitustyyli kirjoittajalla on ja kuinka tuttu kirjoittaja on kyseessä.

”Ystävieni aloittamat ketjut luen aina.”

”Jos joku kiinnostava/hyvä kirjoittaja on käynyt kirjoittamassa, saatan käydä lukemassa ketjun, vaikka aihe hirveästi kiinnostaisi.”

”Aloittajasta riippuen kiinnostus herää, eli jos tietää tyypin olevan verbaalisesti lahjakas/hauska tms. niin ketju tulee avattua herkemmin kuin jonkun täysin tuntemattoman aloittajan.”

Monet vastaajat mainitsivat, että valintaan vaikuttavat sekä otsikko että kirjoittaja, mutta otsikko oli usein se tärkein valintaperuste, eli kirjoittajien merkitys oli yleensä vähäisempi kuin otsikon.

Joskus ketjuja luetaan myös aivan satunnaisesti, esimerkiksi mielialan mukaan. Seuraavalla lukukerralla saattavat kiinnostaa aivan eri ketjut kuin viimeksi.

”Päivästä riippuen jaksanko keskittyä pitkiin pohdintoihin ja väittelyihin vai turhanpäiväiseen länkytykseen.”

Myös keskustelun vilkkauksella ja viestien määrällä oli vaikutusta. Foorumin otsikkolistalta näkyy kuinka monta viestiä ketjuun on kirjoitettu, onko ketjussa monta sivua, milloin ketju on

aloitettu ja milloin siihen on viimeksi kirjoitettu, joten valinta on mahdollista tehdä näiden tietojen perusteella.

”Jos ketjussa on paljon vastauksia, luen sen todennäköisemmin kuin jos vastauksia on vain muutama.”

”Katson myös sellaisenkin ketjun, joka on avattu ja johon on vastattu poikkeuksellisen monta kertaa lyhyen ajan sisällä.”

”Joskus vaikka on epäkiinnostava otsikko, avaan sen jos sivumäärä on kasvanut suureksi. Silloin aavistaa että keskustelu käy kuumana.”

Ketjun lukemiseen on hyvä syy, jos aihe liittyy jotenkin omaan elämään. Viestiketjussa saatetaan käsitellä jotain itselle ajankohtaista ongelmaa, aihe voi olla itselle muuten erityisen läheinen tai viestiketjussa keskustelevat ihmiset voivat olla samassa elämäntilanteessa kuin itse.

Kun foorumille tullaan, luetaan usein samoja ketjuja, joita on luettu aikaisemminkin. Aihe voi olla itseä pysyvästi kiinnostava tai muuten aikaisemmin kiinnostavaksi todettu, viestiketju voi olla koko ajan jatkuva, jonne tulee jatkuvasti uusia viestejä tai sitten jonkin tietyn mielenkiintoisen aiheen lukeminen on jäänyt kesken.

”Aiemman kokemuksen perusteella tunnistan vanhat kiinnostavat ketjut.”

”Osa on ns. jatkuvia ketjuja ja tulen lukemaan varta vasten niitä.”

”Jos olen alkanut jotain ketjua seuraamaan, sinne myös palaan lukemaan uudet viestit.”

Aiemmin luettujen jatkuvien ketjujen toistuva lukeminen on viestiketjujen seuraamista, josta on lisää tutkimustuloksia myöhemmin tässä tutkielmassa.

Joskus viestiketjun otsikko ei kerro kaikkea siitä kannattaako viestiketju lukea, vaan asia selviää vasta, kun on lukenut ketjun aloitusviestin tai muutaman ensimmäisen viestin.

”Ketjun otsake voi olla hämäävä, avaan ja katson kiinnostaako.”

”Aloitusviesti kertoo paljon.”

”Pari ensimmäistä vastausta luettuani päätän jatkanko lukemista vai en.”

Joskus ei edes tarvitse mennä lukemaan otsikoita, kun jo se, millä foorumin osastolla ketju sijaitsee voi sulkea sen pois kiinnostavien ketjujen joukosta. Ainakin jotkut vastaajat lukevat foorumilta vain tiettyjä osioita, joten muiden osioiden viestit jäävät aina lukematta.

”Myös osasto, jolla keskustelu on vaikuttaa. Kaikkia keskusteluosioita en edes lue säännöllisesti.”

”Ketjun sijainnin perusteella. Voimavauva-puolen ketjuja en lue juuri ollenkaan.”

Sen lisäksi, miten ajankohtainen viestiketjun aihe on omassa elämässä, kiinnostukseen vaikuttaa myös aiheen yleinen ajankohtaisuus, kuten onko aiheesta uutisoitu lähiaikoina. Kuten jo aikaisemmin mainittiin, ajankohtaisista asioista herää usein kiinnostavaa keskustelua ja mielipiteiden vaihtoa.

Näiden kymmenen eniten mainitun viestiketjujen valintaperustelun lisäksi vastauksissa oli myös muita yksittäisiä kiinnostavia perusteluja. Yksi vastaaja kertoi, että ei käy lukemassa juuri ollenkaan foorumin eri osioita, vaan selaa viestejä hakemalla uudet viestit. Tällainenkin tapa lukea foorumia on siis olemassa. Yksi vastaaja kertoi seuraavansa saman aiheen viestiketjuja monella eri foorumilla, joten siitä syystä hän seuraa niitä myös Voimahalilla. Seuraamalla samasta aiheesta käytyjä keskusteluja useasta eri lähteestä saa monipuolisemman kuvan asiasta. Yksi vastaaja kertoi lukevansa viestiketjun usein sillä perusteella, että monta muuta ihmistä on käynyt lukemassa sen. Tämä kertoo ehkä jotakin aiheen yleisestä kiinnostavuudesta. Muutama vastaaja kertoi seuraavansa viestiketjuja sillä perusteella, että on itse kirjoittanut niihin. Tällöin varmaankin kiinnostaa, onko joku vastannut heille tai olisiko itsellä jotain lisää sanottavaa aiheeseen. Muutama vastaaja kertoi valitsevansa viestiketjun ketjun informatiivisuuden tai oman tiedontarpeen takia ja muutama vastaaja hakutoiminnon tulosten perusteella.

Viestiketjujen seuraamista tutkittiin vielä erillisillä kysymyksillä kysymällä seuraavatko vastaajat säännöllisesti joitakin viestiketjuja, mitä nämä ketjut ovat ja miksi niitä seurataan. Oheisessa taulukossa on kymmenen eniten seurattujen viestiketjujen aihetta ja syyt kunkin seuraamiseen (ks. taulukko 12).

Taulukko 12: Eniten seurattujen viestiketjujen aiheet

(kolme ensimmäistä aihetta lähes tasoissa)

	Syyt
1 Lemmikkieläimet	kiinnostavuus, omaa elämää koskettavuus ja muiden kuulumiset
2 Sisustus ja asuminen	aiheen kiinnostavuus ja ajankohtaisuus omassa elämässä
3 Vauvat	Elämäntilanne, aiheen kiinnostavuus ja vertaistuki
4 Big Brother	bb:n seuraaminen, kiinnostavuus, bb:ssä ajan tasalla pysyminen
5 Ihmissuhteet	omaa elämää koskettavuus, kiinnostavuus
6 Taide	kiinnostavuus, oma harrastus, kuvat, tutut ihmiset
7 Ruoka	kiinnostavuus, kuvat, saa vinkkejä
8 Tv-sarjat	kiinnostavuus, sarjan seuraaminen, mielipiteet sarjasta
9 Asuinalueiden omat keskustelut	koskettaa itseä
10 Kysymyksiä ja vastauksia aiheesta kuin aiheesta -ketju	kiinnostavuus, saa tietoa, voi olla itsellä jotain sanottavaa

Kolme suosituinta aihetta ohittivat suosiossa ylivoimaisesti muut aiheet, seuraavat aiheet saivat jo puolet vähemmän mainintoja. Nämä lähes tasoissa mainintojen määrän suhteen olevat aiheet ovat lemmikkieläimet sisustus ja asuminen ja vauvat.

Lemmikkieläinaiheisista viestiketjuista niin suuri osa käsitteli koiria, että jo pelkät koira-aiheiset viestiketjut olisivat päässeet listalla sijalle kaksi. Lemmikki-aiheisten ketjujen seuraamisen syitä ovat aiheen kiinnostavuus, omat lemmikit, muut lemmikkiharrastajat ja heidän lemmikkiensä kuulumiset, tiedot näyttelyistä yms. tapahtumista ja eläinten kuvat.

”Itseä kiinnostaviin koirarotuihin liittyvät ketjut, koska niistä saa tietoa koiraroduista, mukava katsella muiden postaamia kuvia ja lukea elukoiden kuulumisia.”

”Eläinpuolen näyttely- ja rotuketjut, koska kuulee tuloksia, uutisia ja näkee uusia kuvia.”

”Säännöllisesti (joka päivä) tulee seurattua oman koirarotuni keskustelua eli whippetpulinaa, koska kuulen uusimpia kuulumisia rotuni asioista ja tapaan keskustelun kautta uusia koiratuttuja. Siellä informoidaan myös erilaisista tapahtumista.”

Sisustukseen ja asumiseen liittyvät ketjut olivat myös hyvin suosittuja seuraamisen kohteita, erityisesti ”Sisustuspulina” -niminen ketju. Seuraamisen syitä olivat aiheen kiinnostavuus, aiheen ajankohtaisuus omassa elämässä (esim. remontti), halu saada vinkkejä ja nähdä millaisia muiden kodit ovat.

”Sisustusketjut ja voimakodit, koska on kiva nähdä muiden ratkaisuja ja saada vinkkejä omaan kotiin.”

”Sisustuspulina ja remontointipulina, koska sisustus on lähellä sydäntä ja remontointi ajankohtaista piakkoin.”

”Sisustuspulina, koska sisustus kiinnostaa, ja joku jaksaa aina kaivaa netistä uusia sisustusliikkeitä/suunnittelijoita, ja linkittää niitä foorumille.”

Melkein yhtä suosittuja olivat foorumin vauvaosion Voimavauvan ketjut. Kiinnostuneita oltiin vauvan odotukseen, vauvoihin ja pieniin lapsiin liittyvistä asioista. Seuraamisen syytä olivat elämäntilanne (esim. vauvahaaveet, vauvan odotus, omat lapset), aiheen kiinnostavuus (vaikkei vauva-asia vielä ajankohtainen omassa elämässä olisikaan) ja keskusteluista saatava vertaistuki muilta samassa tilanteessa olevilta.

”Raskausketjua seuraan monta kertaa päivässä. Raskausjutut kiinnostavat, kun oikeassa elämässä ei raskaana olevia tuttuja juurikaan ole. Raskausketjusta on kiva aina kysyä sitä mikä mietityttää ja lukea toisten samassa jamassa olevien kuulumisia.”

”Perusketjut jotka vauvafoorumilla pyörii. :) No arvatenkin liittyi omaan elämäntilanteeseen... Voimikselta löytyy paljon odottavia/jo synnyttäneitä äitejä, joilta saa hyviä vinkkejä ja apua jos sellaista kaipaa.”

”Vauvaketjut omien lasten juttujen tähden, kiva saada vertailukohtia ja samasta aiheesta keskustelevia tuttavita.”

Neljänneksi seuratuin aihe olikin yllättäen Big Brother -ohjelma. Big Brother –aiheisten viestiketjujen suosio oli näin huomattava siksi, että ohjelma oli meneillään kyselyn toteutusajankohtana (eli jos kysely toteutettaisiin jonain muuna ajankohtana niin sitä ei luultavasti vastauksissa mainittaisi ainakaan näin paljon). Aiheessa kiinnosti halu seurata ohjelman tapahtumia ja erityisesti tiedon saaminen uusimmista tapahtumista, joita ei kaikilla ollut mahdollista seurata reaaliaikaisen 24/7-palvelun kautta.

”Tällä hetkellä luen eniten säännöllisesti BB 2007 spoilausketjua, koska en omista kaksneljäseiskaa enkä juuri katso BB-koosteita, joten talon tapahtumista pysyy kärryillä Voimiksen ketjua lueskelemalla.”

”Nyt on tullut seurattua Big Brother spoilausketjua säännöllisesti. Koska kiinnostaa tietää mitä siellä tapahtuu, mutta en jaksa katsoa koosteita.”

Viidenneksi eniten seurattiin ihmissuhdeaiheisia ketjuja, joista eniten parisuhteeseen ja eroamiseen liittyviä. Näiden ketjujen seuraamisen syynä oli oma elämäntilanne tai yleinen kiinnostus ihmissuhdeasioihin.

”Parisuuhdepulina, koska se koskettaa tämänhetkistä elämää voimakkaasti.”

”Yleensä ihmissuhdeongelmia käsitteleviä ketjuja, koska ihmissuhdeasiat kiinnostavat.”

Myös taideaiheisia viestiketjuja seurattiin jopa yllättävän paljon, ottaen huomioon, että aikaisempien kysymysten vastauksissa aihe ei tullut mitenkään erityisesti esille. Seuraamisen

syitä olivat kiinnostus taiteeseen, oma taideharrastus, toiset harrastajat ja kuvien katseleminen.

”Kuvataideketjut niissä olevien kuvien takia lähinnä, saa uusia ideoita.”

”VoimArt lienee ainut säännöllisesti seuraamani, mielenkiinnosta taidetta kohtaan.”

Ruoka-aiheisia viestiketjuja seurattiin myös aika paljon. Syitä olivat kiinnostus ruoanlaittoon, kuvat toisten tekemistä ruoista, ja ruokavinkit.

”Kokkaus- ja reseptipalstan arvostellaan uutuustuotteita ja mitä tänään ruokana ketju tulee katsottua läpi joka kerta, koska niistä saa vinkkejä.”

Tv-sarjoihin liittyviä ketjuja seuraamisen syitä olivat kiinnostus, sarjan seuraaminen ja halu tietää mitä mieltä muut ovat sarjasta ja sen tapahtumista.

”Erään televisiosarjan ketjua, koska seuraan sarjaa.”

”Jotain tiettyä tv-sarjaa koskevat ketjut. Kiinnostaa tietää, mitä mieltä ihmiset ovat jonkun sarjan tapahtumista.”

Voimahalifoorumille on myös perustettu joillekin kaupungeille ja kaupunginosille omia viestiketjuja, joita erityisesti alueella asuvat, sinne muuttamista harkitsevat tai sinne vierailemaan tulossa olevat voivat seurata. Nämä ketjut pääsivät mukaan myös tässä kyselyssä seuratuimpiin viestiketjuihin.

Foorumilla on myös sellaisia viestiketjuja, joissa voi kysyä mitä tahansa, joko aivan mistä tahansa aiheesta tai sitten jonkin foorumin osaston aihepiireihin liittyen. Näissä ketjuissa joku asiasta tietävä voi huomata vaikkapa omaan alaansa kuuluvan kysymyksen ja vastata siihen. Näitä viestiketjuja luettiin kiinnostavien aiheiden vuoksi ja myös siksi, että itsellä voi olla jotain kysyttävää tai vastaus jonkun toisen esittämään kysymykseen. Nämä ketjut ovat kiinnostavia tiedonhankinnan kannalta ja myös hyvä mahdollisuus kohdata tietoa sattumalta.

”Kysy/vastaa -ketju, koska siitä löytää mielenkiintoista infoa.”

”Kysymyksiä mistä vaan, koska se on oiva nippelitietopaikka.”

”Kysymyksiä ja vastauksia aiheesta kuin aiheesta, koska vaihtelevuutta ja käyttäjien arkiongelmia sisältävät ketjut ovat kaikkein mielenkiintoisimpia seurata. Niistä on monesti löytynyt vastaus itseäkin mietityttäneisiin kysymyksiin.”

Eri-ikäisten vastaajien välillä oli jonkin verran eroja eniten seurattujen viestiketjujen aiheissa. 16-20-vuotiaiden vastaajien joukossa taideaiheiset viestiketjut olivat jopa hieman suosituimpia kuin lemmikkiaiheiset ja heillä heti lemmikkiaiheiden jälkeen seuraavaksi suosituimpia olivat tatuointeja ja lävistyksiä käsittelevät viestiketjut, joita muissa ikäryhmissä mainittiin hyvin harvoin. Sen sijaan muissa ikäryhmissä suosittu vauva-aiheet jäivät nuorten vastaajien joukossa lähes ilman mainintoja. Selitykset näille nuorten vastaajien eroavaisuuksille muihin nähden löytynevät elämäntilanteesta ja nuorten kiinnostuksen kohteista.

21-25-vuotiaiden kohdalla vauva-aiheiden suosio nousi voimakkaasti, ja ne olivatkin heti lemmikkiaiheiden jälkeen suosituimpia tässä ikäryhmässä. Melko suosittuja seuraamisen kohteita tämän ikäisillä olivat myös ns. valitusaiheet Haimavoli-osastolla. 26-30-vuotiaiden seuratuimmat aiheet eivät poikkea juuri ollenkaan kaikkien vastauksien pohjalta tehdystä listasta. Yli 30-vuotiailla vauva-aiheiden suosio taas laski hieman ja suosituimpien aiheiden joukkoon pääsivät ilmaisten tuotenäytteiden tilaamista koskevat keskustelut. Lemmikkiaiheiden osuus oli tässä vanhimmassa ikäryhmässä vielä vahvempi kuin muissa ikäryhmissä.

Tarkastelin myös yhdessä kaikkia syitä miksi viestiketjuja ylipäättään seurataan. Eniten mainitut syyt ovat aiheen kiinnostavuus, omaan elämään osuvuus, viestiketjusta saatava tieto ja vinkit, mielipiteet ja uudet näkökulmat ja ketjuissa kirjoittelevat ihmiset.

4.4.VOIMAHALIFOORUMIN KÄYTÖN SYYT

Kun vastaajilta kysyttiin miksi he käyvät juuri Voimahalifoorumilla ja mikä Voimahalifoorumissa vetää puoleensa, saatiin paljon vastauksia, joissa tuli esiin useita eri asioita, jotka tekevät Voimahalista käyttäjien mielestä erityisen hyvän foorumin (ks. taulukko 13).

Taulukko 13: Eniten mainitut syyt Voimahalin käyttöön ja puoleensavetävyyteen

- 1 Keskustelunaiheiden laaja-alaisuus
- 2 Keskustelijoiden erilaisuus
- 3 Tutut keskustelijat
- 4 Keskustelijoiden suuri määrä
- 5 Foorumin tunnelma ja ilmapiiri
- 6 Sananvapaus ja suvaitsevaisuus
- 7 Keskustelun taso (asiallisuus ja kielellinen taso)
- 8 Foorumin vilkkaus ja ajankohtaisuus
- 9 Keskustelijoiden mielipide-erot ja väittelyt
- 10 Tiedon saamisen helppous, saa hyödyllistä tietoa ja apua ongelmiin
- 11 Voimaeläimet-palsta
- 12 Omalaatuiset ja kiinnostavat persoonat
- 13 Yhteisöllisyys
- 14 Foorumin oma huumori
- 15 Viihde ja ajankulu
- 16 Samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä
- 17 Rentous
- 18 Mukavat ihmiset
- 19 Foorumin ulkoasu ja käyttöliittymä
- 20 Keskustelijoiden ikä

Ylivoimaisesti eniten mainittu asia oli keskustelunaiheiden laaja-alaisuus. Voimahalifoorumi on suuri foorumi, jossa on keskustelua monesta eri aiheesta.

”Voimahali on monipuolinen foorumi, siksi se vetää puoleensa.”

”Voimahalista löytyy monipuolisesti keskustelua aiheesta kuin aiheesta”

”Täältä löytyy jokaiselle jotakin. Foorumi ei ole keskittynyt mihinkään tiettyyn osa-alueeseen tai aiheeseen”

”Voimiksella on vaan kaikkea.”

Suuri merkitys oli myös sillä, minkälaisia ihmisiä foorumilla keskustelee. Monet vastaajat pitivät hyvänä asiana, että Voimahalifoorumilla keskustelee hyvinkin erilaisia ihmisiä ja että keskustelijoita on paljon.

”Foorumilla on paljon erilaisia ihmisiä, skaala on mielestäni laajempi kuin toisilla foorumeilla.”

”Suuresta joukosta saa myös uusia näkökulmia, joita ei muuten olisi tullut ajatelleeksi.”

”Paljon aktiivisia käyttäjiä, joten jutut etenevät päivittäin.”

Monelle vastaajalle tärkeitä ovat myös foorumilla tutuksi tulleet keskustelijat. Jotkut käyttäjät saattavat olla tuttuja jo vuosien takaa ja joskus heistä voi tulla jopa läheisiä ystäviä, joita

tavataan ”tosielämässäkin”. Toiset kirjoittelijat voi myös tuntea tutuiksi, vaikkei heitä henkilökohtaisesti tuntisikaan.

”Kirjoittajista on muodostunut tuttuja kaikkien vuosien aikana.”

”Sama porukka on hengailut yhdessä jo vuosia, eri palstoilla alunperin ja lopulta Voimiksella. Tuttuus vetää puoleensa, vaikka toki uusiakin tyypppejä tulee koko ajan.”

”Foorumin käyttäjät vaikuttavat aidoilta. Tulee tunne, että tuntee kävijät, vaikkei heitä koskaan ole tavannut ja vaikkeivät he omaa nimimerkkiäni tunnistaisikaan.”

Voimahalifoorumilla kerrottiin useissa vastauksissa olevan aivan oma erityinen tunnelmansa. Tunnelman koettiin olevan rento ja vapaamielinen ja foorumilla vallitsee hyvä henki ja vahva yhteisöllisyys. Foorumilla on jopa omanlaisensa huumori.

”Ehkä se on se ilmapiiri, joka vetää puoleensa.”

”Poikkeuksellisen rento tunnelma.”

”Erilaisia ihmisiä, joiden keskuudessa kuitenkin on jotain syvää yhteisöllisyyttä, vaikka useimmat eivät toisiaan tunnekaan.”

”Palstalla yleisesti vallitseva älykäs ja sarkastinen huumori.”

Foorumin ilmapiiriin liittyen tärkeimpänä yksittäisenä asiana mainittiin suvaitsevaisuus. Foorumilla vallitsevaa tavallista sallivampaa sananvapautta kiiteltiin, ja pidettiin hyvänä asiana, ettei sanomisiaan tarvitse varoa niin paljon kuin monilla muilla foorumeilla.

”Keskustelu on melko vapaata eikä ole kiellettyjä aiheita”

”Tunnelma on aika salliva ja vapaa”

”Omaa ilmaisua ei tarvitse hyssyttellä, rankkakin kielenkäyttö on sallittua.”

”Melkein täydellinen ilmaisuvapaus, joka on harvinaista foorumeilla”

Vaikka foorumilla sana on vapaa, keskustelun koettiin olevan silti hyvätasoista ja asiallisempaa kuin monella muulla foorumilla.

”Yleinen keskustelun taso on Voimahalissa huomattavasti asiallisempi ja fiksumpi kuin monilla muilla foorumeilla.”

”Keskusteluissa ei pääse ns. helpolla, vaan joutuu perustelemaan mielipiteensä ja minusta tuntuu, että se pakottaa keskustelijan ajattelemaan.”

”Useimmat kuitenkin osaavat ilmaista itseään järkevästi, (itse koen tällaisilla palstoilla ongelmaksi juuri kielellisen ilmaisun heikkouden).”

Vaikka keskustelun taso on usein korkea, väittelyjäkin esiintyy. Jotkut vastaajat kokevat viihteenä foorumilla käytyjen väittelyjen seuraamisen. Erilaiset mielipiteet koetaan myös rikkautena ja keskustelun tasoa parantavana asiana.

”Väännöt mielenkiintoisia seurata.”

”Voimahalilla käyttäjät eivät ole aina samaa mieltä keskenään, mikä on mielestäni vain hyvä asia.”

Foorumilla käytävän keskustelun vilkkaus ja se, että sieltä löytyy aina jotain uutta luettavaa, oli monille käyttäjille asia, joka Voimahalifoorumissa vetää puoleensa. Koska foorumi on vilkas, myös keskustelunaiheet ovat ajankohtaisia ja tuoreita.

”Foorumi on niin vilkas, että joka kerta kun kirjautuu sisään, löytää jotakin uutta luettavaa.”

”Vireä, ajan tasalla oleva foorumi.”

”Oiva kanava tarkastaa uusimmat tapahtumat. Voimis tietää heti, muu maailma vasta hetken päästä. ;)”

Sen lisäksi, että foorumilta voi saada tiedon uusimmista ajankohtaisista asioista, foorumia pidettiin muutenkin hyvänä tiedonlähteenä. Tiedon saaminen foorumilta koettiin helpoksi ja tietoa kerrottiin löytyvän todella monesta eri aiheesta. Yli 20 vastaajaa mainitsi tähän kysymykseen vastatessaan jotakin suoraan tiedonhankintaan liittyvää.

”Voimahalilta löytyy ratkaisu ongelmaan kuin ongelmaan.”

”Tietoa löytyy oikeastaan aiheesta kuin aiheesta.”

”Paljon erilaisia asiantuntijoita.”

”Voimikselta löytyy apua lähes kaikkiin kysymyksiin jotka mieleen tulee.”

Vaikka foorumissa vetääkin puoleensa aiheiden laaja-alaisuus, yksi aihe nousi ylitse muiden syynä tulla Voimahalifoorumille. Tämä aihe oli lemmikkieläimet, jolle foorumilla onkin oma vilkas alaostonsa nimeltä Voimaeläimet.

”Siellä on lemmikkiaiheista keskustelua.”

”Tulin foorumille alun perin eläinosion takia.”

”Erittäin informatiivinen lemmikkipalsta.”

Voimahalifoorumissa vetävät puoleensa myös kiinnostavat persoonat ja samoista asioista kiinnostuneet tai muuten mukavat ihmiset, jotka ovat sopivan ikäisiäkin. Foorumin

ikäjakauma oli monen mielestä laaja, mutta kuitenkin ”aikuismainen”. Värikkäät persoonat taas tekevät foorumin mielenkiintoiseksi seurata ja hengenheimolaisilta saa vertaistukea.

”Voimahalissa on mielenkiintoisia ihmisiä.”

”Hauskat ja persoonalliset käyttäjät.”

”Samankaltaisen oloisia ihmisiä kuin itse.”

”Paljon samoista asioista kiinnostuneita.”

”Sopivan ikäistä porukkaa.”

”Voimahalilla ihmiset tuntuvat olevan vähän vanhempia, kuin palstoilla yleensä.”

”Foorumilta saa myös vertaistukea milloin mihinkin elämän ongelmaan.”

Foorumille tullaan myös ihan vain viihtymään ja kuluttamaan aikaa.

”Viihdettä tämä on.”

”Sopivasti hömpää.”

”Se on lähinnä tapa. Mukava tapa viettää aikaa paremman puutteessa.”

”Tylsyyys kun iskee, tietää, että täällä on lähestulkoon aina keskustelu menossa jostain aiheesta.”

Myös foorumin ulkoasu ja käytettävyys saivat kehuja ja tekevät foorumin käytöstä mukavaa.

”Selkeä ja helppokäyttöinen foorumi.”

”Toimiva foorumisofta tekee käytöstä mukavan ja jouhevan.”

Vastaajat mainitsivat siis todella monta syytä sille miksi he käyvät Voimahalifoorumilla ja mitkä asiat tekevät foorumista erityisen puoleensavetävän. Foorumin monipuolisuus, ihmiset ja ilmapiiri nousivat erityisesti esille. Tämän tutkimuksen kannalta merkityksellistä on, että tiedonhankintakin mainittiin. Monet muut mainitut asiat myös omalla tavallaan tukevat tiedonhankintaa, koska ne tekevät foorumista miellyttävämmän käyttää ja siten myös houkuttelevamman tiedonhankintakanavan.

Vastaajien syitä Voimahalifoorumin käyttöön kysyttiin myös toisessa kysymyksessä. Vastaajilta kysyttiin ensin ovatko he joskus menneet foorumille hankkiakseen tietoa ja sen jälkeen kysyttiin mistä muista syistä he ovat menneet foorumille. Suosituimmat syyt mennä foorumille tiedonhankintaa lukuun ottamatta ovat seuraavat (ks. taulukko 14):

Taulukko 14: Suosituimmat syyt mennä Voimahalifoorumille

- 1 Ajankulu ja tekemisen puute (ylivoimaisesti suosituin)
- 2 Huvinkin/viihteen vuoksi
- 3 Mielenkiinto keskusteluihin ja viestiketjujen seuraaminen
- 4 Toiset ihmiset (yhteydenpito, kuulumiset, tapaamisten sopiminen yms.)
- 5 Keskusteluihin osallistuminen

Syistä ylivoimaisesti suosituin oli ajanviette, joka mainittiin vastauksissa jopa 125 kertaa, moninkertaisesti enemmän kuin seuraavaksi suosituimpia syitä. Foorumi voi olla kiinnostava tapa viettää aikaa muuten vain tai sitten tarjota tylsinä hetkinä ajankulua paremman tekemisen puutteessa.

”Foorumin seuraaminen on mukavaa ajankulua.”

”Ajanvietettä se loppujen lopuksi on.”

”Ei ole ollut mitään tekemistä.”

”Aikaa tappaakseni, jos on ollut tylsää. Aina on löytynyt uusia ketjuja luettavaksi.”

Toiseksi suosituin syy oli foorumin selailu huvinkin vuoksi ja viihteen etsiminen. Joillekin viihde oli selvästi foorumin lukemisen pääasiallinen tarkoitus.

”Suurimmaksi osaksi surffaan huvikseni.”

”Than puhtaasti viihteen vuoksi.”

”Than vain huvinkin vuoksi yleensä käyn, etsin todella harvoin tietoa sieltä.”

Kolmanneksi suosituin syy oli halu lukea mielenkiintoisia keskusteluja ja viestiketjujen seuraaminen. Seuraavaksi suosituin syy oli toiset ihmiset. Foorumille tullaan pitämään yhteyttä foorumilla oleviin ystäviin ja tuttuihin, lukemaan toisten kuulumisia ja joskus myös sopimaan tapaamisia ”tosielämässä”. Myös halu osallistua keskusteluihin on syy tulla foorumille.

”Lukemaan kuulumisia tai kertomaan niitä.”

”Pitäkseni yhteyttä palstalla kirjoittaviin tuttuihin.”

”Katsomaan onko jotain uutta tapahtunut jollekin.”

”Keskustellakseni jostain asiasta.”

Muita syitä tulla foorumille, jotka mainittiin vastauksissa ainakin pari kertaa, olivat vertaistuen etsiminen, tapa, kaupanteko kirpputoriosiossa, rentoutuminen ja tämän tutkimuksen kannalta kiinnostava asia: tiedon jakaminen. Vastauksissa oli myös joitakin

yksittäisiä kiinnostavia mainintoja. Yksi vastaaja kertoi tulevansa foorumille katsomaan kuvia, toinen hakemaan inspiraatiota. Eräs vastaaja kertoi tulevansa foorumille, koska sieltä saa tiedon maailman tapahtumista.

”Katsomaan, mitä uutta maailmalla on tapahtunut; usein maailman uutisista saa ensimmäisenä tiedon Voimikselta.”

Yhdelle vastaajalle keskustelufoorumi toimii tavallaan television korvikkeena.

”En omista televisiota, joten foorumeiden lukeminen on osittain korvaava harraste.”

Keskustelufoorumi voi siis osittain korvata tiedotusvälineitä esimerkiksi uutisten ja viihteen lähteenä. Tämä on kiinnostava mahdollisuus tiedonhankinnan kannalta. Tiedonhankinnan kannalta on kiinnostavaa myös mahdollisuus lähettää muille ihmisille linkkejä foorumilla olevaan aineistoon. Tämä mahdollistaa sekä viihteen että tiedon jakamisen. Yksi vastaaja kirjoitti foorumille menemisen syyksi:

”Etsiäkseni jonkin hyvän linkin tai vitsin, jonka haluan lähettää kaverille.”

Foorumilta löytyneen tiedon tarvitsija ei välttämättä ole foorumin lukija itse, vaan joku, jonka hän tietää tarvitsevan tätä tietoa. Tästä asiasta ei tässä tutkimuksessa ole enempää todisteita, mutta sitä olisi kiinnostavaa tutkia.

Osa vastaajista mainitsi myös selvästi tiedonhankintaan liittyviä asioita, vaikka tässä kysyttiin mistä muista syistä kuin tiedonhankinnan vuoksi on mennyt foorumille. Esimerkiksi kysymysten kysyminen, vinkkien etsiminen ja ruokaohjeiden etsiminenkin ovat tiedonhankintaa, vaikka jotkut vastaajista eivät ehkä näitä asioita tiedonhankinnaksi mieltäneet.

4.5. TIEDONHANKINTA FOORUMILLA

Ylivoimainen enemmistö eli melkein 90 % vastaajista kertoi joskus menneensä Voimahalifoorumille tiedonhankintatarkoituksessa. Foorumin käyttö tiedonhankintaan on siis hyvin yleistä.

Taulukko 15: Oletko joskus mennyt Voimahalifoorumilla tarkoituksena etsiä tietoa jostakin aiheesta?

	Lukumäärä	Prosentit
Kyllä	180	88,7
En	18	8,9
En osaa sanoa	5	2,5
Yhteensä	203	100,0

Suosituimmat tavat etsiä tietoa Voimahalifoorumilta ovat viestiketjujen lukeminen ja niiden etsiminen hakutoiminnon avulla. Seuraavaksi suosituinta oli kysymyksen kysyminen olemassa olevassa viestiketjussa. Uuden keskustelun aloittaneitakin oli yli puolet vastaajista.

Taulukko 16: Millä tavoin tietoa etsitään Voimahalifoorumilta

Lukemalla viestiketjuja	88,7 %
Käyttämällä foorumin hakutoimintoa	88,7 %
Kysymällä kysymyksen jossakin olemassa olevassa viestiketjussa	77,3 %
Aloittamalla uuden keskustelun aiheesta	54,2 %

Eri ikäryhmien välillä oli pieniä eroja siinä, kuinka moni on hankkinut tietoa viestiketjuja lukemalla. Viestiketjujen lukeminen tiedonhankintatapana oli hieman yleisempää nuoremmilla vastaajilla kuin vanhemmilla ja sen suosio näyttäisi laskevan iän mukaan. Tulos ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä. Muissa tiedonhankintatavoissa ei ole eroja eri ikäryhmissä.

Taulukko 17: Kuinka suuri osuus eri ikäryhmistä on hankkinut tietoa Voimahalifoorumia lukemalla

			Vastaajien ikä				Yhteensä
			16-20-v.	21-25-v.	26-30-v.	yli 30-v.	
Onko hankkinut tietoa Voimahalifoorumia lukemalla	kyllä	Lukumäärä	22	67	59	32	180
		% ikäryhmästä	100,0%	95,7%	95,2%	88,9%	94,7%
	ei	Lukumäärä	0	3	3	4	10
		% ikäryhmästä	,0%	4,3%	4,8%	11,1%	5,3%
Yhteensä		Lukumäärä	22	70	62	36	190
		% ikäryhmästä	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Löytyi myös sellainen tulos, että tiedonhankinta uuden viestiketjun aloittamalla on yleisempää heillä, jotka käyvät foorumilla usein. 65 % päivittäin foorumilla käyvistä on

etsinyt tietoa aloittamalla uuden viestiketjun, muutaman kerran viikossa tai harvemmin kävijöistä vain 24 %. Tulos on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,000$).

Taulukko 18: Käyntiaktiivisuuden yhteys siihen onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa aloittamalla uuden viestiketjun

			Käyntiaktiivisuus		Yhteensä
			päivittäin foorumilla käyvät	muutaman kerran viikossa tai harvemmin foorumilla käyvät	
Onko hankkinut tietoa aloittamalla uuden viestiketjun	kyllä	Lukumäärä	101	8	109
		% kävijöistä	65,2%	24,2%	58,0%
	ei	Lukumäärä	54	25	79
		% kävijöistä	34,8%	75,8%	42,0%
Yhteensä		Lukumäärä	155	33	188
		% kävijöistä	100,0%	100,0%	100,0%

Käyntiaktiivisuudella on jonkinlainen yhteys myös siihen onko hankkinut tietoa kysymällä kysymyksen jo olemassa olevassa viestiketjussa. Tulos on vähemmän tilastollisesti merkitsevä kuin edellinen ($p=0,02$) ja erot eivät ole niin suuria, mutta tulokseksi kuitenkin saatiin, että päivittäin foorumilla kävijöistä 85 % on hankkinut tietoa kysymällä kysymyksen ja harvemmin kävijöistä 68 %.

Taulukko 19: Käyntiaktiivisuuden yhteys siihen onko hankkinut tietoa Voimahalifoorumilta kysymällä kysymyksen

			Käyntiaktiivisuus		Yhteensä
			päivittäin foorumilla käyvät	muutaman kerran viikossa tai harvemmin foorumilla käyvät	
Onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa kysymällä kysymyksen	kyllä	Lukumäärä	133	23	156
		% kävijöistä	84,7%	67,6%	81,7%
	ei	Lukumäärä	24	11	35
		% kävijöistä	15,3%	32,4%	18,3%
Yhteensä		Lukumäärä	157	34	191
		% kävijöistä	100,0%	100,0%	100,0%

Muissa tiedonhankintatavoissa ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja käyntiaktiivisuuden mukaan.

Kirjoittamisaktiivisuudesta saatiin myös yhteys viestiketjun aloittamiseen ja kysymysten kysymiseen olemassa olevissa viestiketjuissa. Aktiivisista kirjoittajista noin 83 % on hankkinut tietoa aloittamalla uuden viestiketjun, silloin tällöin kirjoittavista 61 % ja hyvin harvoin kirjoittavista 25 %.

Taulukko 20: Kirjoittamisaktiivisuuden yhteys siihen onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa aloittamalla uuden viestiketjun

			Kirjoittamisaktiivisuus			Yhteensä
			Aktiiviset kirjoittajat	Silloin tällöin kirjoittavat	Harvoin tai ei koskaan kirjoittavat	
Onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa aloittamalla uuden viestiketjun	kyllä	Lukumäärä	50	47	13	110
		% vastaajista	83,3%	61,0%	25,0%	58,2%
	ei	Lukumäärä	10	30	39	79
		% vastaajista	16,7%	39,0%	75,0%	41,8%
Yhteensä		Lukumäärä	60	77	52	189
		% vastaajista	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Aktiivisista kirjoittajista noin 97 %, silloin tällöin kirjoittavista noin 92 % ja hyvin harvoin kirjoittavista noin 49 % on hankkinut tietoa kysymällä kysymyksen olemassa olevassa viestiketjussa.

Taulukko 21: Kirjoittamisaktiivisuuden yhteys siihen onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa kysymällä kysymyksen

			Kirjoittamisaktiivisuus			Yhteensä
			Aktiiviset kirjoittajat	Silloin tällöin kirjoittavat	Harvoin tai ei koskaan kirjoittavat	
Onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa kysymällä kysymyksen	kyllä	Lukumäärä	58	73	26	157
		% vastaajista	96,7%	92,4%	49,1%	81,8%
	ei	Lukumäärä	2	6	27	35
		% vastaajista	3,3%	7,6%	50,9%	18,2%
Yhteensä		Lukumäärä	60	79	53	192
		% vastaajista	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nämä tulokset tosin selittyvät kirjoitettujen viestien määrällä, eli mitä enemmän kirjoittaa, sitä todennäköisemmin on myös aloittanut keskusteluja ja kysynyt kysymyksiä, eli tulos ei ole mitenkään yllättävä.

Lähes kaikki Voimahalifoorumilta tietoa etsineet ovat ainakin joskus löytäneet sieltä etsimänsä tiedon. Vain muutama vastaaja ei maininnut löytäneensä tietoa foorumilta ja vain 5,4 % kyselyn täyttäneistä ei ilmeisesti ollut koskaan etsinytkään tietoa foorumilta, koska he eivät vastanneet kysymykseen.

Taulukko 22: Jos olet etsinyt Voimahalifoorumilta tietoa jostakin aiheesta, oletko löytänyt etsimäsi tiedon?

	Lukumäärä	Prosentit
Kyllä	81	39,9
En	5	2,5
Joskus olen löytänyt, joskus en	106	52,2
Ei vastausta	11	5,4
Yhteensä	203	100

Sillä kuinka usein käy foorumilla saattaa olla jonkin verran vaikutusta siihen onko löytänyt sieltä etsimänsä tiedon. Päivittäin foorumilla käyvistä noin 96 % on ainakin joskus löytänyt etsimänsä tiedon, muista kävijöistä vain 76 %. ($p=0,000$).

Taulukko 23: Käyntiaktiivisuuden yhteys siihen onko löytänyt Voimahalifoorumilta etsimänsä tiedon

			Käyntiaktiivisuus		Yhteensä
			päivittäin foorumilla käyvät	muutaman kerran viikossa tai harvemmin foorumilla käyvät	
Onko löytänyt Voimahalifoorumilta etsimänsä tiedon	ei vastausta	Yhteensä	5	6	11
		% kävijöistä	3,1%	14,6%	5,4%
	kyllä	Yhteensä	69	12	81
		% kävijöistä	42,9%	29,3%	40,1%
	en	Yhteensä	1	4	5
		% kävijöistä	,6%	9,8%	2,5%
joskus olen löytänyt, joskus en	Yhteensä	86	19	105	
	% kävijöistä	53,4%	46,3%	52,0%	
Yhteensä		Yhteensä	161	41	202
		% kävijöistä	100,0%	100,0%	100,0%

Hakutoiminnon käyttämisellä saattaa olla jonkinlainen yhteys siihen onko löytänyt tiedon. ($p=0,001$) Tulkintaa tosin hankaloittaa se, että hakutoimintoa käyttämättömiä vastaajia on hyvin vähän, vain 14 vastaajaa, joten ristiintaulukoinnissa osuudet olivat hyvin pieniä.

Vastaajilta kysyttiin myös, minkälaista tietoa he ovat saaneet foorumilta. Ensin kysyttiin, minkälaista tietoa he ovat saaneet Voimahalifoorumilta kysymällä. Oheisessa taulukossa esitellään yleisimmät kysymyksen aiheet, joita vastaajat mainitsivat kysyneensä (ks. taulukko 24).

Taulukko 24: Yleisimmät kysymyksen aiheet

- 1 Lemmikkieläimet
- 2 Harrastukset ja vapaa-aika
- 3 Terveys ja liikunta
- 4 Ruoanlaitto
- 5 Kuluttaminen (esim. ostopaikat)
- 6 Vauvat ja raskaus
- 7 Tekniikka (esim. atk, autot)
- 8 Koti ja asuminen
- 9 Työ, opiskelu ja raha-asiat
- 10 Paikalliset tapahtumat ja menovinkit

11 vastaajaa kertoi, että on melko varmasti joskus kysynyt jotain, mutta ei muista mitä on kysynyt tai asioita on liian monta lueteltaviksi. Jotkut vastaajat myös jättivät kokonaan vastaamatta kysymykseen, vaikka olivat kyselyn aikaisemmassa kohdassa vastanneet hankkineensa tietoa Voimahalifoorumilta kysymällä. Näitä tilanteita voi olla siis vaikea muistaa jälkikäteen.

Kysymysten aiheet eroavat foorumin lukutottumuksien aiheista siten, että terveyden ja liikunnan, kuluttamisen, tekniikan ja työ- ja opiskeluasioiden osuus on huomattavasti suurempi. Nämä aiheet eivät siis ehkä ole mieluisimpia seurattavia aiheita, mutta näistä aiheista on usein kysyttävää ja ongelmatilanteita. Näitä aiheita ehkä luetaan vain silloin, kun on jokin ajankohtainen aiheeseen liittyvä tiedontarve.

Kaikkein eniten oli kysytty lemmikkieläimiin liittyviä kysymyksiä. Kysymyksen syynä oli usein jokin ongelmatilanne tai sitten haluttiin yleisempää tietoa esimerkiksi lemmikkieläimen hankintaan tai hoitoon liittyen.

”Vanhempieni koira sairastui joten kysyin vinkkejä siihen.”

”Koirien terveydenhoitoon ja käytösongelmiin liittyvät asiat.”

”Kissan ruokinta ja iho-ongelmat.”

”Neuvot lemmikkien hankintaan ja kasvatukseen liittyen.”

Vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyviä kysymyksiä oli toiseksi eniten. Kysymysten aiheet vaihtelivat taiteellisiin harrastuksiin liittyvistä vinkeistä tv-ohjelmien tapahtumiin. Kolmanneksi eniten kysyttiin terveyteen ja liikuntaan liittyviä kysymyksiä. Neljänneksi eniten kysymyksiä oli aiheesta ruoanlaitto, johon liittyen kysyttiin erityisesti reseptejä ja muita ruoanlaittovinkkejä.

Usein kysyttiin myös kuluttamiseen, lähinnä tuotteisiin ja ostopaikkoihin, liittyviä kysymyksiä. Vauvoihin ja raskauteen liittyviä kysymyksiä kysyttiin melkein yhtä paljon.

Seuraavaksi eniten kysyttiin tekniikkaan liittyviä kysymyksiä, joista suurin osa liittyi tietokoneisiin tai autoihin. Voimahaliforumilla on oma osastonsa tekniikka-aiheille, jotka eivät tämän kyselyn perusteella kuulu foorumin seuratuimpiin tai kiinnostavimpina pidettyihin aiheisiin, mutta tekniikkaan liittyvissä ongelmatilanteissa Voimahalin puoleen silti käännyttään.

Kotiin ja asumiseen liittyvissä kysymyksissä kysymysten aiheita olivat sisustus, remontointi ja siivous. Sisustuksen osuus oli hyvin pieni verrattuna sen suosioon kiinnostavimmissa ja seuratuimmissa viestiketjuissa. Ehkä siis sisustusaiheita seurataan enemmän muiden asioiden kuin varsinaisen tiedontarpeen vuoksi.

Yhdeksännellä sijalla ovat työhön, opiskeluun ja raha-asioihin liittyvät kysymykset. Kymmenentenä paikallisiin tapahtumiin liittyvät kysymykset ja menovinkkien tiedustelu.

Olisi ollut kiinnostavaa tietää enemmän siitä, minkälaisia vastaajien tiedonhankintatilanteet olivat muidenkin asioiden kuin aiheen osalta. Useimmat vastaajat kertoivat ainoastaan kysymysten aiheet eivätkä mitään muuta tiedonhankintatilanteesta ja kuinka se sujui. Muutamia kiinnostavia poikkeuksia kuitenkin oli.

Yksi vastaaja mainitsi saaneensa vastauksena kysymykseensä linkkejä foorumin ulkopuolisiin lähteisiin. Yksi vastaaja kertoi laittaneensa foorumille kasvin kuvan, koska halusi tietää, mikä kasvi on kyseessä ja hän oli saanut foorumilta apua kasvin tunnistamiseen. Vastaaja mainitsi foorumin olevan todella kätevä tämäntyyppisissä ongelmissa, koska pelkän kuvan perusteella Googlesta olisi vaikeaa tai mahdotonta löytää tietoa. Eräs vastaaja kertoi saaneensa foorumilta

virheellistä tietoa kysymästään asiasta ja eräs toinen vastaaja kertoi, että hän oli kysynyt kysymyksen, mutta kukaan ei ollut vastannut tai muutenkaan reagoanut kysymykseen.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, minkälaista tietoa he olivat saaneet foorumia lukemalla.

Taulukko 25: Yleisimmät lukemalla saadun tiedon aiheet

- 1 Lemmikkieläimet
- 2 Ruoanlaitto
- 3 Harrastukset ja vapaa-aika
- 4 Terveys ja liikunta
- 5 Ajankohtaiset asiat ja uutiset
- 6 Vauvat ja raskaus
- 7 Kuluttaminen (esim. ostopaikat)
- 8 Koti ja asuminen
- 9 Tekniikka (esim. atk, autot)
- 10 Työ, opiskelu ja raha-asiat

Lukemalla saadun tiedon kärkikymmenikkö (ks. taulukko 25) poikkeaa foorumilta kysytystä tiedosta siten, että mukana ovat ajankohtaiset asiat ja uutiset sijalla 5 ja kysytyn tiedon listan sijalla 10 ollut ”Paikalliset tapahtumat ja menovinkit” jäi juuri ja juuri luetun tiedon listan ulkopuolelle. Muuten listoilla esiintyvät samat asiat, vain hieman eri järjestyksessä. Ruoanlaiton osuus oli luetussa tiedossa selvästi korostuneempi kuin kysytyssä tiedossa, mainintojen lukumäärä oli lähes kaksinkertainen. Merkittävimmät erot kysytyn ja luetun tiedon välillä ovat siis uutisten ja ajankohtaisten asioiden merkitys sekä ruoanlaittoa koskevan tiedon suurempi osuus lukemalla saadussa tiedossa.

Lemmikkieläimistä saatiin lukemalla tietoa suunnilleen samoista asioista kuin kysymälläkin. Ruoanlaittoon liittyen saatiin huomattavan paljon tietoa, enimmäkseen ruokareseptejä. Sekä vapaa-aikaan ja harrastuksiin että terveyteen ja liikuntaan liittyvän tiedon aiheet olivat samoja kuin kysymällä saadun tiedon kohdalla.

Ajankohtaisista asioista ja uutisista saatiin paljon tietoa foorumia lukemalla. Tietoa saatiin isoista uutisista julkisjuoruihin. Voimahalifoorumin merkitys ajankohtaisen tiedon ja uutisten lähteenä näkyi vastauksissa esimerkiksi siinä, että muutama vastaaja mainitsi saaneensa tiedon Jokelan kouluammuskelusta foorumia lukiessaan.

Seuraavaksi eniten tietoa saatiin vauvoista ja raskaudesta ja melkein yhtä paljon tietoa saatiin kuluttamiseen liittyvistä asioista. Kotiin ja asumiseen liittyvää tietoa saatiin eniten sisustuksesta ja talonrakennuksesta. Seuraavaksi eniten tietoa saatiin tekniikkaan liittyen ja kymmenentenä listalla olivat työhön, opiskeluun ja rahaan liittyvät asiat.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin kokemuksia sattumalta löytyneestä tiedosta. Tiedon löytäminen sattumalta oli hyvin yleistä. 77,8 % vastaajista kertoi löytäneensä Voimahalifoorumilta joskus sattumalta itselleen hyödyllistä tietoa, jota ei ollut siellä varta vasten etsimässä.

Taulukko 26: Oletko löytänyt Voimahalifoorumilta sattumalta tietoa, josta on sinulle hyötyä, mutta jota et ole varta vasten ollut etsimässä?

	Lukumäärä	Prosentit
Kyllä	158	77,8
En	10	4,9
En osaa sanoa	32	15,8
Ei vastausta	3	1,5
Yhteensä	203	100,0

Sattumalta löydettyä tietoa oli eniten seuraavista aiheista (ks. taulukko 27):

Taulukko 27: Yleisimmät sattumalta löydetyt tiedon aiheet

- 1 Lemmikkieläimet
- 2 Ruoanlaitto
- 3 Koti ja asuminen
- 4 Harrastukset ja vapaa-aika
- 5 Kuluttaminen (esim. ostopaikat)
- 6 Ajankohtaiset asiat ja uutiset
- 7 Terveys ja liikunta
- 8 Vauvat ja raskaus

Muita asioita mainittiin niin vähän ja tasaisesti, ettei listaa kannattanut jatkaa kahdeksaa kohtaa pidemmäksi. Tähän kysymykseen oli monilla vastaajilla selvästi vaikea vastata, koska monet kyllä muistivat löytäneensä Voimahalifoorumilta sattumalta tietoa, mahdollisesti montakin kertaa, mutta heillä oli vaikeuksia muistaa mitään esimerkkejä näistä tilanteista ja mihin aiheisiin tieto liittyi.

Parikymmentä vastaajaa kertoi, ettei muista yhtään esimerkkitapausta ja melkein yhtä moni vastasi vain löytäneensä ”paljon kaikenlaista” erittelemättä aiheita. Jotkut vastaajat myös jättivät kokonaan vastaamatta kysymykseen.

Myös sattumalta löytyneen tiedon aiheissa lemmikkieläimet olivat sijalla yksi ja ruoanlaitto toisella sijalla. Kohdassa ”Koti ja asuminen” olivat tämän kysymyksen kohdalla siivousvinkit enemmän esillä kuin aikaisemmin. Ehkä siis siivouksesta ei niin usein mennä hankkimaan tietoa tarkoituksella, vaan hyödyllisiin vinkkeihin törmätään sattumalta. Harrastukset ja vapaa-aika olivat sijalla neljä.

Kuluttamiseen liittyvää tietoa saatiin sattumalta erityisesti uutuustuotteista ja ostopaikoista. Joku vastaaja oli saanut tiedon myös vaarallisen tuotteen markkinoille joutumisesta ja tämän tiedon ansiosta lopetti tuotteen käytön. Uusista tuotteista voi saada tiedon foorumilta jo ennen kuin koko tuotetta on edes mainostettu missään. Uutuustuotteista saatu tieto on tietoa, jota ihmiset eivät edes tiedä tarvitsevansa ennen kuin lukevat siitä foorumilta. Vasta foorumilta sattumalta luettu tieto herättää kiinnostuksen tuotetta kohtaan, josta aikaisemmin ei ehkä ollut kuullutkaan.

”Näin sisustus-ketjussa jotain, mitä en edes tiennyt haluavani. Ostin sen myöhemmin itselleni.”

Ajankohtaisista asioista ja uutisista tieto saadaan usein sattumalta. Foorumi voi olla ensimmäinen lähde, josta tieto uutisesta saadaan.

”Esim. ajankohtaisista asioista saattaa kuulla sattumalla katsoessaan uusimpia viestejä.”
”Uutistyyppiset asiat. Minulle ei tule lehteä, vain paikallislehti ja sitä en ”ehdi” lukea aina ajoissa. Voimis tietää heti ;)”

Myös terveyteen ja liikuntaan liittyvistä asioista ja vauvoista ja raskaudesta saatiin tietoa sattumalta. Voimahalifoorumi saattoi olla ensimmäinen lähde, josta sai tiedon jostakin asiasta, ennen kirjoja ja lääkäreitä.

”Lapsettomuustutkimuksissa olevien kokemuksia, tuloksia ja vertailupohjaa. Helpompi tehdä itsediagnooseja ja auttaa lääkäreitä siten työssään.”
”Voimavauvaa lukiessani monikin tieto tuli ensin Voimahalista ja myöhemmin vasta jaksoin samoja juttuja lukea oppaista.”

Tietoa saatiin siis sattumalta usein tärkeistäkin asioista. Voimahalifoorumin merkitys sattumalta löytyneen tiedon lähteenä tuntui olevan ainakin joillekin vastaajille suuri.

Vastaajilta kysyttiin myös onko foorumilla kohdattu tieto saanut heidät etsimään lisätietoa asiasta muualta. 75,9% vastaajista kertoi, että Voimahalifoorumilla kohdattu tieto oli saanut heidät etsimään lisää tietoa muista lähteistä. Sattumalta kohdattu tieto siis useimmiten käynnistää tarkoituksellisen tiedonhankintaprosessin, jossa hankitaan aiheesta lisää tietoa muista lähteistä.

Taulukko 28: Onko Voimahalifoorumilla kohdattu tieto saanut sinut etsimään lisää tietoa aiheesta?

	Lukumäärä	Prosentit
Kyllä	154	75,9
Ei	10	4,9
En osaa sanoa	32	15,8
Ei vastausta	7	3,4

Kun etsitään lisätietoa Voimahalifoorumilta sattumalta löytyneestä tiedosta, lisätietoakin etsitään usein keskustelufoorumeilta. Noin 72 % on etsinyt lisätietoa keskustelufoorumia lukemalla ja myös hakutoimintoa on käytetty usein lisätiedon etsimiseen. Noin 41 % on etsinyt lisätietoa keskustelufoorumilta kysymällä. Keskustelufoorumit eivät olleet kuitenkaan suosituin lähde, mistä lisätietoa etsittiin, vaan kaikista suosituin tapa etsiä lisätietoa oli etsiä sitä muualta Internetistä. Muita kuin Internet-lähteistä käytettiin myös paljon. Näitä kertoi käyttäneensä yli 62 % vastaajista.

Taulukko 29: Mistä ja miten lisätietoa on etsitty?

keskustelufoorumilta kysymällä	40,9 %
keskustelufoorumia lukemalla	71,9 %
keskustelufoorumin hakutoimintoa käyttämällä	66,5 %
muualta Internetistä	91,6 %
jostakin muualta	62,6 %

Tämän kysymyksen vastauksissa oli nähtävissä samankaltainen iän mukaan menevä suuntaus kuin siinä, millä tavoin tietoa Voimahalifoorumilta hankitaan. Viestiketjujen lukeminen tiedonhankintatapana oli sitä suositumpaa, mitä nuorempi vastaaja oli kyseessä. Tässäkään tosin tulos ei ollut tilastollisesti merkitsevä, mutta kun sama suuntaus toistuu kahdessa samantapaisessa kysymyksessä, niin siinä voisi olla jotain.

Taulukko 30: Vastaajien iän yhteys siihen onko etsinyt lisätietoa keskustelufoorumia lukemalla

			Vastaajien ikä				Yhteensä
			16-20-v.	21-25-v.	26-30-v.	yli 30-v.	
Onko etsinyt lisätietoa keskustelufoorumia lukemalla	kyllä	Lukumäärä	19	56	48	23	146
		% ikäryhmästä	86,4%	82,4%	80,0%	71,9%	80,2%
	ei	Lukumäärä	3	12	12	9	36
		% ikäryhmästä	13,6%	17,6%	20,0%	28,1%	19,8%
Yhteensä		Lukumäärä	22	68	60	32	182
		% ikäryhmästä	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Se, kuinka aktiivisesti kirjoittaa Voimahalilla on myös yhteydessä siihen, kuinka usein kysyy kysymyksiä keskustelufoorumeilta lisätietoa hakiessaan. Mitä useammin kirjoittaa, sitä todennäköisemmin kysyy lisätietoa keskustelufoorumille kirjoittamalla ($p=0,003$).

Taulukko 31: Kirjoittamisaktiivisuuden yhteys siihen onko etsinyt lisätietoa kysymällä kysymyksen keskustelufoorumilla

			Kirjoittamisaktiivisuus			Yhteensä
			Aktiiviset kirjoittajat	Silloin tällöin kirjoittavat	Harvoin tai ei koskaan kirjoittavat	
Onko etsinyt lisätietoa keskustelufoorumilta kysymällä	kyllä	Lukumäärä	37	32	14	83
		% vastaajista	61,7%	45,1%	28,6%	46,1%
	ei	Lukumäärä	23	39	35	97
		% vastaajista	38,3%	54,9%	71,4%	53,9%
Yhteensä		Lukumäärä	60	71	49	180
		% vastaajista	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Myös sillä onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa aloittamalla uuden viestiketjun aiheesta tai kysymällä kysymyksen, on samankaltainen yhteys kysymysten kysymiseen foorumeilla lisätiedon hankintatapana ($p=0,000$).

Taulukko 32: Onko hankkinut tietoa Voimahalifoorumilta aloittamalla uuden viestiketjun ja onko etsinyt lisätietoa kysymällä kysymyksen keskustelufoorumilla

			Onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa aloittamalla uuden viestiketjun		Yhteensä
			kyllä	ei	
Onko etsinyt lisätietoa keskustelufoorumilta kysymällä	kyllä	Lukumäärä	58	22	80
		% vastaajista	57,4%	30,1%	46,0%
	ei	Lukumäärä	43	51	94
		% vastaajista	42,6%	69,9%	54,0%
Yhteensä		Lukumäärä	101	73	174
		% vastaajista	100,0%	100,0%	100,0%

Taulukko 33: Onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa kysymällä kysymyksen ja onko etsinyt lisätietoa kysymällä kysymyksen keskustelufoorumilla

			Onko hankkinut Voimahalifoorumilta tietoa kysymällä kysymyksen		Yhteensä
			kyllä	ei	
Onko etsinyt lisätietoa keskustelufoorumilta kysymällä	kyllä	Lukumäärä	76	5	81
		% vastaajista	52,8%	16,1%	46,3%
	ei	Lukumäärä	68	26	94
		% vastaajista	47,2%	83,9%	53,7%
Yhteensä		Lukumäärä	144	31	175
		% vastaajista	100,0%	100,0%	100,0%

Tulokset kertovat siten, että vastaajien foorumien käyttötavat (kirjoittaako, aloittaako uusia viestiketjuja, kysyykö kysymyksiä) toistuvat samanlaisina myös lisätiedonhankintaa tehtäessä.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tutkimuksessa saatiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Millä tavoin Voimahalifoorumin käyttäjät käyttävät foorumia?

- Käyvätkö he säännöllisesti foorumilla?
- Seuraavatko he tiettyjä viestiketjuja?
- Kuinka usein he kirjoittavat foorumille?
- Jos he eivät kirjoita foorumille, miksi eivät?

Miten arkielämän tiedonhankinta ilmenee Voimahalifoorumin käytössä?

- Hankitaanko tietoa enemmän kysymällä vai lukemalla?
- Minkälaisia kokemuksia Voimahalifoorumin käyttäjillä on sattumalta löytyneestä tiedosta?
- Johtiko Voimahalifoorumilta löydetty tieto lisätiedonhankintaan muista lähteistä?

Erityisen kiinnostunut olin selvittämään, minkälaisia vaikutuksia foorumin käyttötottumuksilla on tiedonhankinnan kannalta, miten tietoa hankitaan, minkälaisista aiheista käyttäjät ovat kiinnostuneita lukemaan ja minkälaisista aiheista tietoa hankitaan ja saadaan. Olin kiinnostunut myös sattumalta löydetyn tiedon käsitteestä ja minkälainen merkitys sillä on keskustelufoorumilla tapahtuvassa tiedonhankinnassa.

5.1. VOIMAHALIFOORUMIN KÄYTTÖ

Voimahalifoorumin käyttöä tutkittaessa selvisi, että foorumilla käydään hyvin usein, suurin osa käy siellä jopa päivittäin. Tämä tosin voi olla myös otoksesta johtuva vinoutuma, koska linkki kyselyyn oli esillä niin vähän aikaa, että todennäköisimmin siihen ehtivät vastata juuri ne, jotka käyvät foorumilla usein. Tulos kuitenkin kertoo sen, että ainakin osalle foorumin käyttäjistä Voimahali on osa päivittäistä elämää ja siten myös merkittävä mahdollisuus saada arkielämän tietoa. Tutkimuksessa selvisi myös, että mitä useammin foorumilla käydään, sitä todennäköisemmin sieltä hankitaan tietoa aktiivisesti kysymällä kysymyksiä ja myös löydetään helpommin se tieto, jota etsitään. Tämä kertoo siitä, että mitä tutumpi ja arkipäiväisempi foorumi itselle on, sitä helpompi siellä on kysyä kysymyksiä ja löytää tietoa.

Foorumille kirjoittamisen aktiivisuus vaihteli paljon. Suurin osa vastaajista oli kirjoittanut foorumille ainakin joskus, osa heistä hyvinkin aktiivisesti, mutta oli sellaisiakin vastaajia,

jotka joko aina tai ensisijaisesti vain lukivat foorumia. Kirjoittamattomuuden syitä olivat, se, että ei koettu tarvetta kirjoittaa tai ei ollut mitään erityistä sanottavaa, itsekriittisyys, yhteisöön uutena tulemisen vaikeus, ajanpuute ja se, ettei foorumia koettu kommunikointivälineenä. Se, että ei koe tarvetta kirjoittaa foorumille eikä koe sitä kommunikaatiovälineenä, saattaa kertoa siitä, että näin vastanneet ihmiset saattavat suhtautua keskustelufoorumeihin samaan tapaan kuin perinteisiin joukkotiedotusvälineisiin, eli niitä seurataan joko huvin tai hyödyn vuoksi, mutta ainoastaan tiedon vastaanottajan roolissa. Myös henkilöiden yksilölliset luonteenpiirteet, kuten itseen ja omaan sanottavaan kohdistuva kritiikki ja arkuus tulla mukaan keskusteluun vaikuttavat passiivisemmän seuraamistavan omaksumiseen. Foorumin sivusta seuraamisen syyt ovat pitkälti samoja kuin Barnesin (2001, ks. tämän tutkielman sivut 9-10) mukaan. Barnesin mainitsemat ajan puute, sosiaalinen vetäytyvyys ja se, että foorumia ei käytetä kommunikaatioon vaan seurataan samaan tapaan kuin muita medioita, tulivat esiin myös tässä tutkimuksessa. Sen sijaan viestien kirjoittamisen opettelua ei koettu tässä tutkimuksessa esteenä kirjoittamiselle. Keskusteluryhmien käyttö on ehkä 2000-luvun alun jälkeen tullut helpommaksi lisääntyneiden atk-taitojen ja käyttöliittymien kehityksen myötä.

Tutkimuksen tuloksissa selvisi myös, että kirjoittamattomat käyvät foorumilla jonkin verran harvemmin kuin aktiivisemmat keskustelijat, eli heille foorumi ei ehkä ole vielä tullut tarpeeksi tutuksi, että keskusteluun olisi luontevaa osallistua. Kuten aikaisemmissakin tutkimuksissa (esim. Arpo 2005, ks. sivu 7) todettiin, usein on tapana seurata aluksi keskusteluja sivusta ja vasta jonkin ajan kuluttua tulla itse mukaan keskustelemaan. Kirjoittamisaktiivisuuden merkitys tiedonhankinnan kannalta näkyy siinä, että mitä harvemmin kirjoittaa foorumille, sitä epätodennäköisempää on myös kysymysten kysyminen tiedontarvetilanteissa.

Viestiketjujen seuraaminen oli hyvin yleistä. Viestiketjuja seurattiin kiinnostavan tai omaan elämään osuvan aiheen, ketjuista saatavan tiedon, vinkkien, mielipiteiden ja uusien näkökulmien saamisen ja ketjussa kirjoittavien ihmisten takia. Eniten seurattiin lemmikkieläimiin liittyviä viestiketjuja, jotka mainittiin myös viestiketjuista kiinnostavimmiksi. Viestiketjujen seuraamisen merkitys tiedonhankinnan kannalta on se, että siihen voi liittyä säännöllistä orientoivan tiedon hankintaa. Viestiketjun seuraamisen syynä ei siis välttämättä ole mikään tietty tiedontarve vaan yleinen kiinnostus asiaan.

5.2. TIEDONHANKINTA VOIMAHALIFOORUMILLA

Voimahalifoorumilla tapahtuva tiedonhankinta liittyi erityisesti vapaa-aikaan, harrastuksiin, elämäntilanteeseen ja muihin arkielämän asioihin. Kuten Haasion (2006) tutkimuksessa (ks. sivu 21), tässäkin tutkimuksessa tiedonhankinta liittyi usein viihteellisiin aiheisiin. Tietoa hankittiin paljon myös vakavammista aiheista, mutta viihteellisten aiheiden vahva osuus Voimahalifoorumilla tuli tutkimuksessa esiin monessa eri yhteydessä. Useimmat vastaajista ovat joskus menneet Voimahalifoorumille hankkimaan tietoa, mutta ajankulu ja viihde ovat ehkä kuitenkin ne pääasialliset syyt, miksi foorumille mennään. Haasio totesi tutkimuksessaan, että keskusteluryhmien käyttö onkin suurelta osin viihdekäyttöä, jonka ohessa voi tapahtua tiedonhankintaa. Tämä tuntuu pitävän paikkansa myös Voimahalifoorumilla. Kuten Haasion tutkimuksessa, myös tässä tutkimuksessa useimmat vastaajat käyttivät foorumia viihteen ohella myös tiedonhankintaan.

Tiedonhankintaa tapahtui paljon sekä kysymyksiä kysymällä että pelkästään lukemalla viestiketjua. Melkein 90 % vastaajista kertoi ainakin joskus tulleensa foorumille hankkiakseen tietoa. Lähes kaikki heistä olivat hankkineet tietoa viestiketjua lukemalla ja suurin osa oli myös kysynyt kysymyksiä. Kysymällä ja lukemalla saadun tiedon aiheet eivät suuresti eronneet toisistaan muuten kuin siltä osin, että ajankohtaisista asioista ja ruoanlaitosta tieto saatiin useimmiten pelkästään lukemalla foorumia. Kysymysten kysymistä voidaan pitää useimmiten praktisen tiedon hankintana, kun taas lukeminen voi olla usein myös orientoivan tiedon hankintaa.

Lähes 80 prosenttia vastaajista muisti löytäneensä foorumilta joskus sattumalta tietoa, jota he eivät olleet tarkoituksella etsimässä. Monilla vastaajilla oli kuitenkin vaikeuksia muistaa näitä tilanteita ja minkälaista tietoa he olivat silloin löytäneet. Suurin osa mainitsi kuitenkin ainakin jonkun esimerkin. 75 % vastaajista kertoi myös, että Voimahalifoorumilta sattumalta löytynyt tieto oli saanut heidät etsimään lisätietoa muista lähteistä. Tietoa etsittiin useimmiten internetistä, myös keskustelufoorumeilta lukemalla tai kysymällä, mutta myös muualta kuin internet-lähteistä. Tässä kyselyssä ei saatu juurikaan tietoa siitä, millaisissa tilanteissa tietoa on löydetty sattumalta. Kyseessä on voinut olla johonkin toiseen tiedontarpeeseen kohdistuva praktinen tiedontarvetilanne, orientoivan tiedon hankinta tai sitten foorumin lukeminen ilman minkäänlaista tiedon saamiseen liittyvää ajatusta. Kun tietoa löydetään sattumalta, siitä

kuitenkin saattaa herätä asiaa koskeva praktinen tiedontarve, jonka seurauksena aletaan etsiä lisää tietoa aiheesta.

Pamela McKenzien informaatiokäytäntöjen mallin kaikki tasot näkyvät myös Voimahalifoorumilla tapahtuvassa tiedonhankinnassa. Aktiivista tiedonetsintää eli kysymysten kysymistä foorumilla on tehnyt noin 77 % vastaajista. Aktiivinen seuranta eli viestiketjujen tarkoituksellinen seuraaminen on myös viestiketjujen seuraamista koskeviin kysymyksiin saatujen vastausten perusteella hyvin yleistä. Kohdentumatonta seuranta, johon kuuluu tiedon löytäminen sattumalta, on kokenut ainakin 78 % vastaajista. Joitakin esimerkkejä löytyi myös tiedon saamisesta toisen henkilön välittämänä, kuten hyödyllisten linkkien saaminen ja tiedonlähteiden löytäminen toisten kertomuksista. Myös sellaisen tiedon, joka saadaan, kun luetaan vastauksia toisen henkilön foorumilla kysymään kysymykseen, voi ajatella olevan toisen henkilön hankkimaa tietoa, jonka hankkijana toimii tämä kysymyksen kysynyt henkilö. Tämän yhden henkilön tiedonhankinnan seurauksena myös muut voivat saada saman tiedon vain kysymykseen saatuja vastauksia lukemalla (vrt. Burnett sivulla 17).

Jos palataan Rheingoldin ajatukseen ”elävästä tietosanakirjasta”, erityisesti Voimahalifoorumin aiemmin mainitussa ”Kysymyksiä ja vastauksia aiheesta kuin aiheesta” - viestiketjussa voi ajatella olevan juuri tällainen toimintaperiaate. Tähän ketjuun voi kuka tahansa lähettää kysymyksen jostakin aiheesta ja siihen voi vastata se, joka tietää asiasta jotakin. Kunkin ketjuun osallistujan toimiessa vuorostaan kysymykseen vastaajana oman asiantuntemuksensa mukaisesti ketjuun kirjoittavien henkilöiden asiantuntemukset yhdistyvät toisiinsa muodostaen yhdessä tavallaan kollektiivisen asiantuntemuksen, ”elävän tietosanakirjan”. Ketjuun kirjoitetut vastaukset eivät tosin välttämättä ole aina oikeita ja luotettavia kuten oikeassa tietosanakirjassa, mutta muut ketjuun kirjoittajat saattavat huomata tämän ja korjata asian, joten mitä useampi asiaa tunteva ihminen on mukana keskustelussa, sitä enemmän voi ajatella luotettavuudenkin kasvavan. Sama periaate toimii myös koko foorumia, ei ainoastaan tätä yhtä ketjua ajatellen. Empiirisiä todisteita asiasta tosin tarvittaisiin vielä lisää, koska tässä tutkimuksessa ei tiedon luotettavuuteen liittyviä asioita varsinaisesti tutkittu.

Kuten Burnett (2000) mainitsee (ks. sivu 21), keskusteluryhmään tullessa asetetaan otolliseen informaatioympäristöön, jossa tietoon törmäämisen todennäköisyys on suuri. Monet asiat tekevät Voimahalista tiedonhankinnan ja tietoon sattumalta törmäämisen kannalta otollisen

keskustelufoorumin. Kun vastaajia pyydettiin kuvailemaan miksi he käyttävät juuri Voimahalifoorumia ja miksi se vetää puoleensa, hyvin monet vastauksissa mainitut asiat ovat myös tiedonhankintaa ja tiedon sattumalta löytämistä edistäviä asioita. Foorumilla käsiteltyjen aiheiden monipuolisuus saa aikaan sen, että tietoa on mahdollisuus löytää monista eri aiheista. Keskustelijoiden erilaisuus ja suuri määrä takaavat sen, että mukana on myös paljon eri aiheiden asiantuntijoita ja tutut keskustelijat saavat aikaan luottamuksen, joka rohkaisee esimerkiksi kysymysten kysymiseen. Foorumilla vallitseva sananvapaus ja avoin ilmapiiri varmaankin myös rohkaisevat hankkimaan tietoa aiheesta kuin aiheesta. Voimahalifoorumissa veti puoleensa monia myös juuri tiedon saamisen helppous ja se, että sieltä on monesti saanut apua ongelmiin. Voimahalifoorumia toki käytetään suuressa määrin myös viihteen vuoksi, mutta myös viihdekäytön ja ajankuluksi selailun yhteydessä tietoon sattumalta törmäämisen todennäköisyys on suuri Voimahalin kaltaisella monipuolisella foorumilla .

5.3. LOPUKSI

Tässä tutkimuksessa ongelmana oli se, että vastauksissa saatiin lähinnä vain listauksia siitä, minkälaisista aiheista tietoa on foorumilta saatu. Olisi kiinnostavaa saada tarkempia kuvauksia tiedonhankintatilanteista. Tämä onnistuisi parhaiten haastattelututkimuksella. Keskustelufoorumien tutkiminen lomakekyselyillä, kuten tässä tutkimuksessa, tuo enemmän tietoa ihmisten tiedonhankintakäyttäytymisestä kuin aikaisemmissa tutkimuksissa toteutettu keskusteluryhmäviestien tarkastelu, mutta lisäksi tarvittaisiin myös esimerkiksi teemahaastatteluilla saatavaa syvällisempää tietoa ihmisten kokemuksista. Tämä tutkimus auttaa kokonaiskuvan muodostamiseen keskustelufoorumeilla tapahtuvan tiedonhankinnan eri tavoista, mutta aiheesta tarvitaan lisää erityisesti laadullista, yksilöiden kokemuksiin perustuvaa tutkimusta.

LÄHTEET

- Arpo, R. 2005. Internetin keskustelukulttuurit: Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Barnes, S. M. 2001. Online connections: Internet interpersonal relationships. Cresskill (N.J.) : Hampton Press.
- Berman, Y. 1996. Discussion groups on the Internet as sources of information: the case of social work. *Aslib proceedings* 48 (1996) 2 s. 31-36.
- Burnett, G. 2000. Information exchange in virtual communities: a typology. *Information Research* 5 (2000) 4. URL: <http://informationr.net/ir/5-4/paper82.html>. Käytetty 16.4.2007.
- Chen, L.L. & Gaines, B. R. 1998. Modeling and Supporting Virtual Cooperative Interaction Through the World Wide Web. Teoksessa F. Sudweeks (et. al.) (toim.) *Network and netplay : virtual groups on the Internet*. Menlo Park (Calif.): AAAI Press/The MIT Press, s. 221–242.
- Erdelez, S. 1999. Information encountering: it's more than just bumping into information. *Bulletin of the American Society for Information Science*, 25 (3), s. 25-29.
- Gillham, B. 2000. *Developing a questionnaire*. New York: Continuum.
- Haasio, A. 2006. *Viihdettä verkosta: case-tutkimus palomiesten ja kurssisihteerien Internetin viihdepalvelujen käytöstä*. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos. Lisensiaatintutkimus.
- Haasio, A. & Savolainen, R. 2004. *Tiedonhankintatutkimuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Herring, S. 1996. Introduction. Teoksessa: Herring, S. (toim.) *Computer-mediated communication. Linguistic, social and cross-cultural perspectives*. John Benjamins Publishing Company: Amsterdam/Philadelphia. s. 1-10.
- Häivälä, H. 2004. "Et ole maailman ainoa Bee Gees -fani": Bee Gees -fanien tiedonhankinta Internetin keskustelupalstoilla. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos, Pro gradu -tutkielma (julkaisematon).
- Jones, S.G. 1995. Understanding community in the information age. Teoksessa: Jones, S.G. (toim.) *Cybersociety: computer-mediated community and communication*. Sage: London / Thousand Oaks. s. 90-111.
- Kollock & Smith. 1996. Managing the virtual commons: cooperation and conflict in computer communities. Teoksessa: Herring, S. (toim.) *Computer-mediated communication. Linguistic, social and cross-cultural perspectives*. John Benjamins Publishing Company: Amsterdam/Philadelphia. s. 109-128.
- McKenzie, P. (2003) A model of information practices in accounts of everyday-life information seeking. *Journal of Documentation* 59 (1), 19-40.

- McLaughlin, M.L., Osborne, K.K. & Smith, C.B. 1995. Standards of conduct on Usenet. Teoksessa: Jones, S.G. (toim.) *Cybersociety: computer-mediated community and communication*. Sage: London / Thousand Oaks. s. 90-111.
- Savolainen, R. 1995. Everyday life information seeking: Approaching information seeking in the context of "way of life". *Library & Information Science Research* 17 (1995) 259-294.
- Savolainen, R. 1996. Suurajot vai surmanajot? Internetin keskusteluryhmä keskustelee. *Tiedotustutkimus* 19 (1996) 4, s. 48-65.
- Savolainen, R. 1999. Kokemuksia keskusteluryhmistä : Internetin keskusteluryhmät arkipäivän viestinnän ja tiedonhankinnan foorumeina. *Informaatiotutkimus* 18 (1), 12-22.
- Savolainen, R. 2001. "Living encyclopedia" or idle talk? Seeking and providing consumer information in an Internet newsgroup. *Library & Information Science Research* 23 (2001) 67-90.
- Soronen, H. 2000. Keskustelua netissä. *Psykologi* 4 (2000), s. 30-31.
- Sproull, L. & Faraj, S. 1997. Atheism, sex, and databases: the net as a social technology. Teoksessa: Kieler, S. (toim.): *Culture of the Internet*. Lawrence Erlbaum Associates: New Jersey. s. 179-205.
- Sulonen, H-K. "Ai miksi kysyn?" Internetin keskustelufoorumin hyödyntäminen arkielämän ei-ammattillisen tiedon hankinnassa. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos, Pro gradu -tutkielma (julkaisematon).
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Watson, N. 1997. Why We Argue about Virtual Community: A Case Study of the Phish.Net Fan Community. Teoksessa Steven G. Jones (toim.) *Virtual Culture: Identity & Communication in Cybersociety*. London: Sage, s. 102-132.
- Williamson, K. 1998. Discovered by Chance: The Role of Incidental Information Acquisition in an Ecological Model of Information Use. *Library & Information Science Research*, vol. 20, No. 2, 1998, 23-40.

Voimahalifoorumin käyttötutkimus

Tämän kyselylomakkeen kysymykset koskevat kokemuksiasi Voimahalifoorumin käytöstä. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastausohjeita saat tarvittaessa viemällä kohdistin kysymyksen oikealla puolella olevan pienen kuvakkeen päälle.

1. Ikä
2. Sukupuoli nainen
 mies
3. Asuinpaikka
4. Kuinka usein käyt Voimahalifoorumilla? päivittäin
 muutaman kerran viikossa
 noin kerran viikossa
 pari kertaa kuukaudessa
 harvemmin
5. Kuinka usein itse kirjoitat viestejä ja kuinka usein vain luet foorumia kirjoittamatta viestejä?

 kirjoitan viestejä joka kerta kun käyn foorumilla
 kirjoitan useimmiten, mutta joskus vain luen foorumia
 kirjoitan silloin tällöin, useimmiten vain luen foorumia
 kirjoitan harvoin, melkein aina vain luen foorumia
 en koskaan kirjoita, ainoastaan luen foorumia
6. Jos et koskaan ole kirjoittanut viestejä Voimahalifoorumille, miksi et?
7. Minkälaisista asioista olet kiinnostunut lukemaan keskustelufoorumeilta? Laita eniten kiinnostavan asian kohdalle numero 1, toiseksi kiinnostavimman asian kohdalle numero 2 jne.

Harrastukset (esim. urheilu, lemmikit, elokuvat...)

Ajankohtaiset asiat (esim. uutiset, tapahtumat...)

Viihteelliset ja hauskat jutut (esim. vitsit, testit...)

Elämän ongelmat (esim. terveys, arkipäivän tilanteet, kuluttaminen...)

Muu, mikä? Kirjoita numeron lisäksi asia.

8. Miksi luet juuri Voimahalifoorumia? Mikä Voimahalifoorumissa vetää puoleensa?

9. Minkälaiset viestiketjut ja keskustelunaiheet kiinnostavat? Mainitse esimerkkejä.

10. Millä perusteella valitset mitä viestiketjuja luet?

11. Seuraatko säännöllisesti joitakin tiettyjä viestiketjuja? Mainitse esimerkkejä.

12. Miksi seuraat niitä?

13. Oletko joskus mennyt Voimahalifoorumille tarkoituksena etsiä tietoa jostakin aiheesta?

kyllä

en

en osaa sanoa

14. Mistä muista syistä olet mennyt Voimahalifoorumille?

15. Jos olet etsinyt Voimahalifoorumilta tietoa jostakin aiheesta, oletko löytänyt etsimäsi tiedon?

kyllä

en

joskus olen löytänyt, joskus en

16. Millä tavoin olet etsinyt tietoa Voimahalifoorumilta?

Aloittamalla uuden viestiketjun aiheesta

kyllä/en

Kysymällä kysymyksen jossakin olemassa olevassa viestiketjussa

kyllä/en

Lukemalla viestiketjuja

kyllä/en

Käyttämällä foorumin hakutoimintoa

kyllä/en

17. Mainitse esimerkkejä tiedosta, jota olet saanut Voimahalifoorumilta kysymällä.

18. Mainitse esimerkkejä tiedosta, jota olet saanut Voimahalifoorumia lukemalla.

19. Oletko löytänyt Voimahalifoorumilta sattumalta tietoa, josta on sinulle hyötyä, mutta jota et ole varta vasten ollut etsimässä?

kyllä

en

en osaa sanoa

20. Minkälaista tietoa olet löytänyt sattumalta?

21. Onko Voimahalifoorumilla kohdattu tieto saanut sinut etsimään lisää tietoa aiheesta?

kyllä

ei

en osaa sanoa

22. Jos olet etsinyt lisätietoa aiheesta, etsitkö sitä keskustelufoorumeilta vai muista lähteistä?

Etsin tietoa keskustelufoorumilta kysymällä

kyllä/en

Etsin tietoa keskustelufoorumia lukemalla

kyllä/en

Etsin tietoa keskustelufoorumin hakutoimintoa käyttämällä

kyllä/en

Etsin tietoa muualta internetistä

kyllä/en

Etsin tietoa jostakin muualta

kyllä/en

Kiitos vastauksistasi!